

EstudisIntegriCat



OFICINA  
ANTIFRAU  
DE CATALUNYA

01

**La corrupció a  
Catalunya:  
percepcions  
i actituds  
ciutadanes 2010**



Aquest estudi s'ha realitzat a partir dels resultats de l'enquesta *La corrupció a Catalunya: percepcions i actituds ciutadanes*, feta per l'Oficina Antifrau de Catalunya en 2010 en col·laboració amb el Centre d'Estudis d'Opinió de la Generalitat de Catalunya.

El text base d'aquest estudi ha sigut elaborat per Silvina Vazquez Martínez, analista del Centre d'Estudis d'Opinió.

L'enquesta es troba registrada al Registre del Centre d'Estudis d'Opinió amb número 620 i accessible a [www.antifrau.cat](http://www.antifrau.cat).

Permesa la reproducció sempre que se'n citi la procedència.

Col·lecció Estudis IntegriCat, núm. 1. *Oficina Antifrau de Catalunya*

Edició juny de 2011

# Índex

---

Presentació .....	4
El concepte de corrupció .....	6
La percepció dels nivells de corrupció.....	12
La ciutadania .....	17
La política .....	20
Les administracions públiques .....	26
Les empreses i els mitjans de comunicació .....	32
La lluita contra la corrupció .....	35
Metodologia .....	40
Referències .....	42
Annex 1. Qüestionari .....	43

---

## Presentació

L'Oficina Antifrau de Catalunya (endavant OAC) és la primera institució en l'àmbit estatal que a compleix amb el mandat de l'article 6 de la Convenció de Nacions Unides contra la corrupció tot garantint l'existència d'aquest òrgan especialitzat i independent encarregat de prevenir la corrupció.

***L'Oficina Antifrau és la primera institució en l'àmbit estatal que a compleix amb el mandat de l'article 6 de la Convenció de Nacions Unides contra la corrupció***

L'Oficina Antifrau exerceix les seves funcions desenvolupant diverses tasques que podrien ser agrupades, fonamentalment, en dos eixos. D'una banda, investigació dels casos de corrupció al sector públic de Catalunya. Per l'altra banda, l'OAC desenvolupa diverses tasques en l'àmbit de la prevenció: es potencia el paper de la societat civil impulsant iniciatives destinades a fomentar la consciència i la participació ciutadana a favor de la transparència i l'ètica en l'actuació pública.

En el marc de les seves funcions, atribuïdes en el terreny de la prevenció i de l'investigació de possibles comportaments corruptes, l'OAC ha de contribuir activament a reforçar la confiança de la ciutadania en l'Administració, en els seus servidors públics i en el sistema democràtic. En aquest sentit i amb la finalitat d'informar, monitoritzar i conèixer l'impacte del fenomen de la corrupció entre l'opinió pública dels catalans i les catalanes, l'OAC - conjuntament amb el Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) de la Generalitat de Catalunya - ha dissenyat i portat a terme aquest estudi sobre les percepcions i actituds ciutadanes sobre la corrupció a Catalunya. Per obtenir aquesta informació s'ha optat per utilitzar tècniques qualitatives i quantitatives de mesura de l'opinió pública i s'ha elaborat el present estudi, que constitueix el primer estudi monogràfic fet a Catalunya en la matèria.

L'estudi s'ha dissenyat en dues fases. La primera, amb metodologia qualitativa, inclou la recerca i l'anàlisi de diverses fonts bibliogràfiques al voltant de l'objecte d'estudi així com el desenvolupament de dinàmiques de discussió entre cinc grups de ciutadans i ciutadanes.

L'objectiu bàsic d'aquests grups de discussió era no només una primera aproximació empírica a un fenomen escassament estudiat fins ara, sinó que també es tractava de sondejar els discursos de la ciutadania envers la corrupció. I d'aquesta forma construir, en una segona fase, un qüestionari de caire quantitatiu que es va

***Aquesta és la  
primera enquesta  
sobre corrupció feta  
a Catalunya***

implementar com a principal eina de recerca en l'enquesta feta amb posterioritat.

Pel que fa a aquesta segona etapa quantitativa, l'enquesta aborda tot una sèrie d'ítems específics, tals com el concepte de corrupció, la percepció ciutadana dels nivells de corrupció en diversos àmbits de l'administració pública catalana, la percepció dels nivells de corrupció entre la ciutadania, la classe política, els servidors públics, les empreses i els mitjans de comunicació. L'enquesta desplega també altres indicadors relacionats amb les percepcions i actituds dels catalans i catalanes al voltant de la lluita contra la corrupció i en torn al coneixement i valoració de la Oficina Antifrau de Catalunya.

Aquest informe se'n fa ressò i analitza els resultats de dita enquesta de 2000 individus, administrada telefònicament a l'octubre de 2010 amb una mostra representativa de la població resident a Catalunya.

*Oficina Antifrau de Catalunya*

Març 2011

Un dels problemes a l'hora de definir el concepte de corrupció és el caràcter polisèmic del terme. En aquest context, la polisèmia del concepte ve definida pels diferents usos i significats atribuïts al mateix mot. Malgrat no existir una definició unívoca i consensuada<sup>1</sup>, en termes generals, per corrupció s'entén l'abús del càrrec amb la finalitat d'obtenir beneficis particulars. Possiblement d'aquesta mateixa amplada de significats sorgeix la pluralitat d'indicadors i mesures del fenomen de la corrupció amb les quals es compta a nivell internacional<sup>2</sup>. Totes aquestes eines de mesura, malgrat que al·ludeixen al mot corrupció, difereixen considerablement en el seu abast, metodologia i objecte d'anàlisi.

### Conductes corruptes i no corruptes

En el cas d'aquest estudi, l'enquesta incorpora tres bateries de preguntes per tal de copsar les visions de la població catalana amb relació a la corrupció. La primera d'aquestes bateries, com s'aprecia al gràfic 1, inclou tota una sèrie d'accions que els participants van classificar com a conductes corruptes o no corruptes. Així, les conductes que manifesten de forma clara suborn -tràfic d'influències, favoritisme o nepotisme- reben un rebuig clarament majoritari per part dels enquestats. D'aquesta manera, "que un polític afavoreixi l'empresa del seu fill", "que un empresari pagui per obtenir un contracte públic" o "que una persona aprofiti el seu càrrec públic per tal de beneficiar-se", són les accions que més enquestats van considerar com a corruptes (90,7%, 90,6% i 89,4% respectivament). Amb un grau lleugerament inferior de rebuig es troben conductes d'empresaris i ex- alts càrrecs: "que un ex alt càrrec que utilitza els seus contactes per influir en decisions públiques", "una empresa que fa donacions a un partit després d'obtenir un contracte públic" o "una empresa que realitza trobades

<sup>1</sup>Vegeu *Eines IntegriCat 2: Què és la corrupció? Una aproximació al fenomen i als seus efectes*.

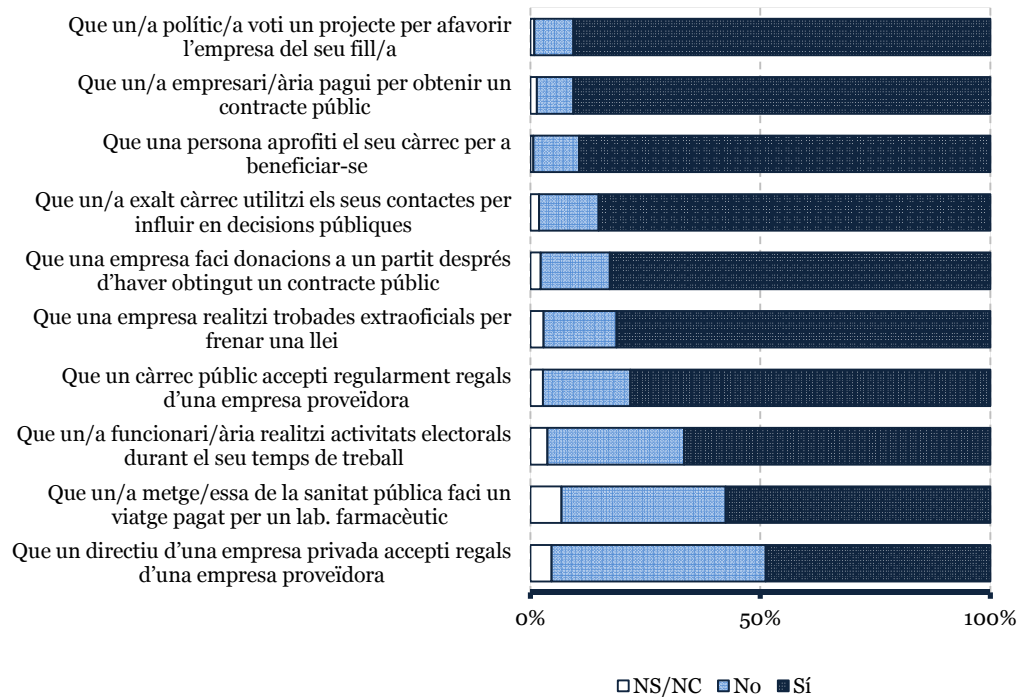
<sup>2</sup>Potser l'exemple més rellevant seria l'*Índex de Percepció de la Corrupció de Transparència Internacional* (IPC) que es publica anualment i reflecteix la percepció subjectiva d'experts, fonamentalment empresaris, en matèria de corrupció. De la mateixa organització internacional, però a l'àmbit de l'opinió pública, caldria fer referència al *Baròmetre Global de la Corrupció*, enquesta multipaïsos que dona cobertura a les experiències i opinions sobre la corrupció pública en general. Altres mesures serien l'indicador *Control de la Corrupció del Banc Mundial*, l'*International Country Risk Guide* que introdueix variables de qualitat de govern o l'*Eurobaròmetre* (dades dels anys 2005, 2007 i 2009) que ha reportat diverses variables actitudinals al voltant de la corrupció.

**Mitjançant preguntes diverses s'esbrinen els graus de tolerància envers determinades conductes**

extraoficials per frenar un projecte de llei” són considerades com a conductes corruptes per una majoria molt important dels enquestats (85,2%, 82,7% i 81,2%).

Per últim, es demostra menys contundència a l'hora de valorar, com a corrupte, comportaments que impliquen beneficis particulars més matisats, regals o accions realitzades per persones que no són càrrecs públics de primera línia o no pertanyen al món privat. “Que un càrrec públic accepti regularment regals per part d'una empresa proveïdora” no representa una situació corrupta per a un 19% dels enquestats. “Que un funcionari realitzi activitats electorals durant el seu temps de treball” tampoc ho és per a un 29,7% de la mostra. Encara més dubitatius es mostren els participants quan se'ls presenta l'acció del metge de la sanitat pública que “fa un viatge pagat per un laboratori”, un 35,7% considera que això no comporta corrupció. Finalment, “que un directiu d'una empresa privada accepti regals d'una empresa proveïdora” és l'acció amb la qual els enquestats es mostren més indulgents, un 46,6% la classifica com una conducta no corrupta i un 48,8% com a corrupta.

**Gràfic 1:** Percentatge de participants que consideren com a corruptes o no corruptes les següents accions.





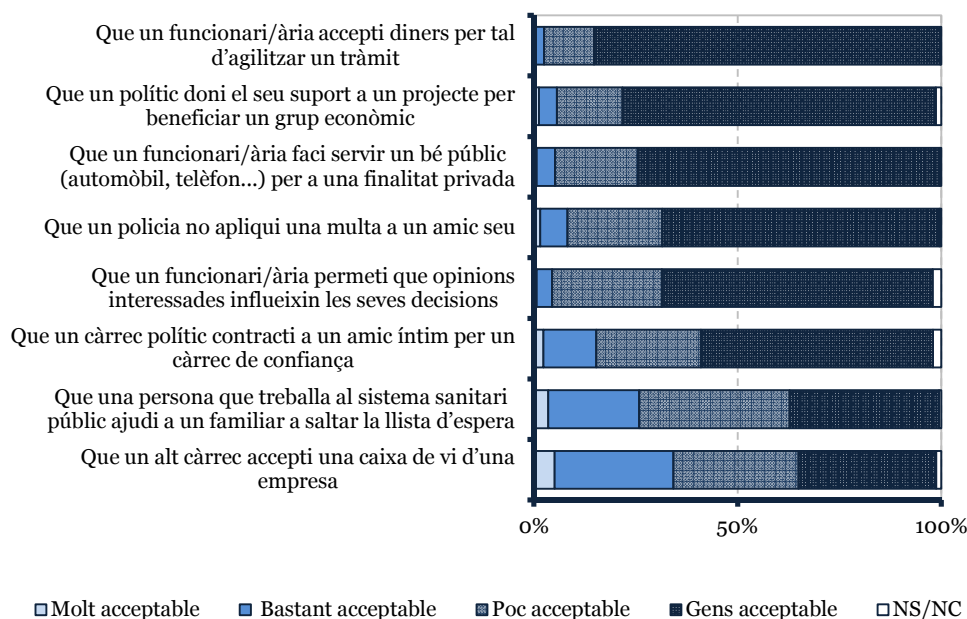
## Conductes acceptables en un servidor públic

***El grau de penalització de les conductes de polítics i funcionaris augmenta en funció de la tangibilitat del benefici privat***

La segona bateria de preguntes, basades en la hipotètica conducta de persones que compleixen una funció o despleguen tasques en l'esfera pública, estava adreçada a mesurar el grau d'acceptació de determinades conductes perjudicials per la integritat dels servidors públics. Amb aquestes es pretenia valorar i mesurar les percepcions i valoracions dels enquestats al voltant de la corrupció. La penalització de les conductes de polítics i funcionaris augmenta en funció de la tangibilitat del benefici privat obtingut amb l'acció, tal i com mostra el gràfic 2. Així, com succeïa en la pregunta anterior, aquelles conductes que fan referència al pagament de suborns o l'afavoriment interessat de grups específics són les accions més rebutjades (un 97,2% i un 93%, respectivament, considera que són poc o gens acceptables). També són conductes que reben un alt grau de rebuig el fet que “un funcionari faci servir un bé públic per a una finalitat privada” (un 94,5% ho considera poc o gens acceptable); “que un funcionari permeti que opinions interessades influeixin en les seves decisions” (un 93,4%) i “que un policia no apliqui una multa a un amic seu” (un 91,3%). A mesura que les accions s'apropen a la quotidianitat o es refereixen a relacions personals, s'aprecia com augmenta el nivell d'acceptació. Així, que un polític contracti un amic per a un càrrec de confiança és considerat com una acció molt i bastant acceptable per a un 15,3% dels enquestats. Que un empleat de la sanitat pública ajudi a un familiar seu a saltar la llista d'espera compta amb l'acceptació del 25, 8% de la mostra. I que un càrrec públic accepti com a regal una caixa de vi es converteix en la conducta menys penalitzada pels enquestats, amb un 34,2% d'acceptació.



**Gràfic 2:** Nivell d'acceptació d'accions lesives de la integritat en el sector públic.



## Accions justificables en un ciutadà

La tercera bateria de preguntes de l'enquesta se centra en la percepció de corrupció per part dels ciutadans. Així, es pretén mesurar el grau de justificació de comportaments lesius a la integritat tant privada com pública. Com s'observa al gràfic 3, la pregunta inclou tot un seguit d'ítems referits a conductes susceptibles de trobar a la vida quotidiana. Algunes constitueixen infraccions lleus a les lleis i normatives, altres comporten només una violació ètica però no pas de caràcter jurídic i d'altres podrien constituir comportaments delictius.

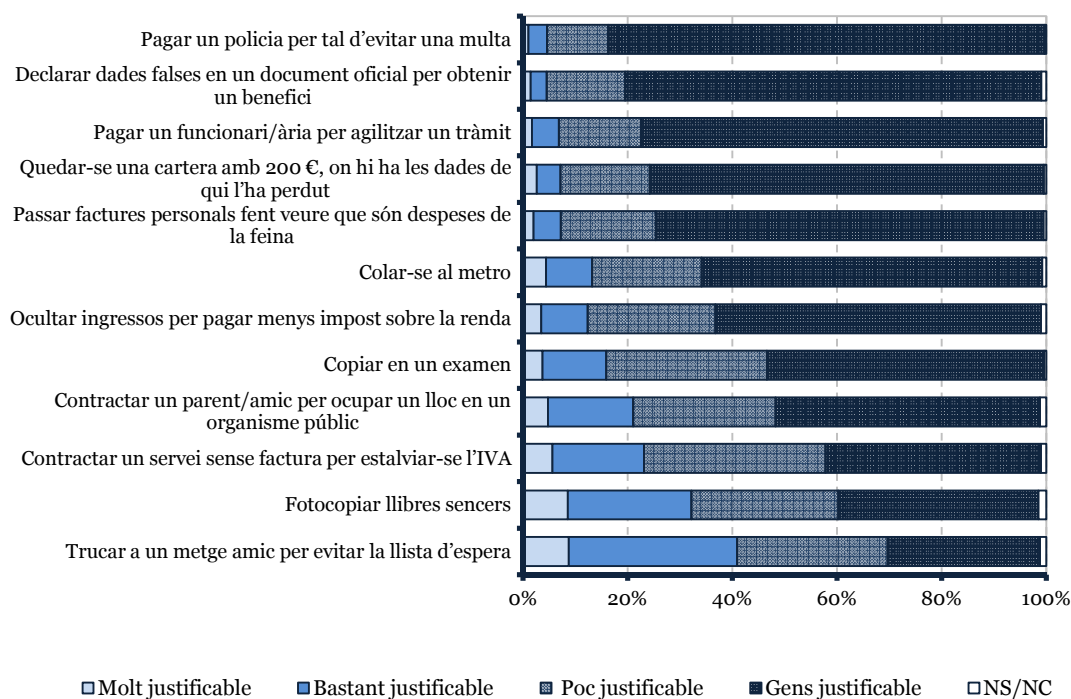
***Les accions menys justificables són aquelles que comprenen el pagament de suborns en el sector públic***

Així doncs, les accions menys justificables per als participants són les que impliquen el pagament de suborns en el sector públic (en el cas del policia, el 95,1% ho considera poc o gens justificable; en el cas del funcionari, un 92,5%). Altres comportaments, fora del sector públic, també reben una forta sanció moral (quedar-se una cartera amb diners d'una altra persona és poc o gens justificable per a un 92,4% de la mostra; passar factures personals com a despeses de feina, per un 92,3%).

Accions com “colar-se” al metro o copiar en un examen reben un grau de rebuig lleugerament inferior però continuen sent conductes majoritàriament reprovades (un 86% i un 83,7%, respectivament). En aquest mateix grup s’inclou el fet d’ocultar ingressos per pagar menys impostos sobre la renda i el 12,4% ho consideren molt i bastant justificable.

Com passava a la primera i segona pregunta les accions més justificables són les de nepotisme i obtenció de beneficis a partir de contactes i relacions personals. Així doncs, contractar un parent o un amic per ocupar un lloc en un organisme públic és una conducta molt i bastant justificable per a un 21,1% de la mostra; trucar a un metge amic per evitar la llista d’espera ho és per a un 40,9%; aquesta és la conducta amb major nivell de justificació entre els participants. Contractar un servei sense factura per estalviar-se l’IVA i fotocopiar llibres sencers es constitueixen, també, com a conductes amb un grau de justificació considerable (un 23,1% i un 32,2%, respectivament).

**Gràfic 3:** Nivell de justificació d’accions lesives de la integritat.



## Doble vara de mesura

Aquestes dades són congruents amb els resultats obtinguts a partir de les dinàmiques de grup. D'aquestes han sorgit fortes penalitzacions i tòpics molt negatius envers la forma d'actuar dels polítics i de les administracions públiques. Però també es reconeix, amb franquesa, que solucionar alguna demanda al sector públic a través de contactes personals a l'Administració és una de les maneres més habituals de comportar-se. De fet, els contactes s'interpreten, generalment, com un recurs per simplificar tràmits administratius o per obtenir tractes preferents i avantatges de diversa índole. Sobretot si es tracta d'accions que requereixen un cert nivell de rapidesa

Aquesta doble vara per jutjar la conducta dels polítics i funcionaris, d'una banda, i dels ciutadans i ciutadanes, de l'altra, es sintetitza amb justificacions que, tot i considerar-les incorrectes, s'admeten amb naturalitat. Es tendeix a argumentar que si no ho fan uns ho fan altres i es posa de relleu la percepció que amb aquestes “petites corrupteles” quotidianes no es perjudica a ningú; si més no d'una forma tangible i conscient. En general es justifica i s'accepta per a un mateix allò que no s'accepta dels altres:

*“Jo penso que, a veure, no sé...nosaltres mateixos som els culpables perquè, des de baix mateix, si podem escombrem cap a casa, no?”*

*“Hombre...si a tí te beneficia te parece bien [rialles]...si a ti te beneficia siempre te parece bien...aquí no vamos de santos...”*

*“Jo crec que, bueno, no sé, així com a tònica general, la gent és com... bueno...jo ho faig perquè com l'altre ho fa...jo crec que és la mentalitat aquesta de com que la gent ho fa, jo també, pues jo no seré menos, si tinc l'oportunitat de que amb un enchufe....”*

# 3

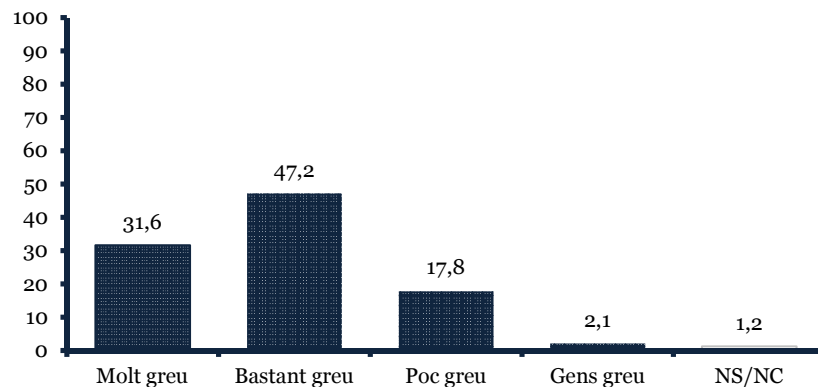
## La percepció dels nivells de corrupció

***El 78'8% considera que la corrupció és un problema molt o bastant greu a Catalunya***

### La corrupció: un problema greu

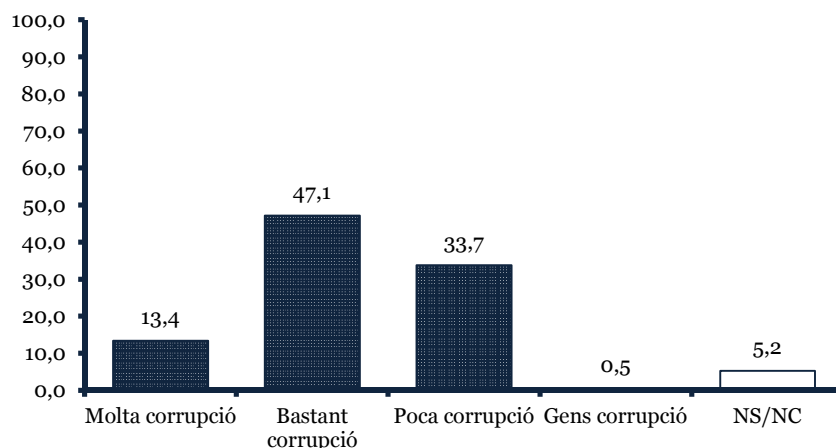
Més de tres quartes parts dels enquestats (un 78,8%) consideren que la corrupció és un problema molt o bastant greu a Catalunya. En aquest sentit, tres de cada deu dels consultats ho consideren com un problema molt greu (un 31%) i només el 19,9% del conjunt de la mostra, és a dir menys de dos de cada deu persones, pensa que la corrupció és una qüestió poc o gens greu.

**Gràfic 4:** Gravetat del problema de la corrupció a Catalunya.



Quan se'ls pregunta pel nivell de corrupció que existeix a Catalunya (gràfic 5), els participants donen un patró de resposta similar al de la pregunta anterior, tot i que amb matisos. Sis de cada deu pensa que a Catalunya hi molta o bastant corrupció (un 13,4% i un 47,1%, respectivament) en tant que una mica més d'un terç de la mostra (un 33,7%) creu que n'hi ha poca i només un 0,5% considera que a Catalunya no n'hi ha gens.

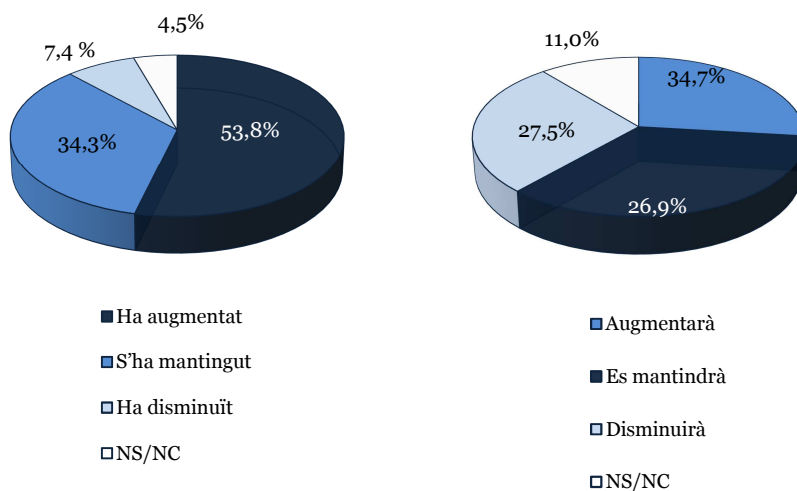
**Gràfic 5:** Grau de corrupció a Catalunya.



Pel que fa a l'evolució al voltant del fenomen de la corrupció es pot afirmar que els enquestats es mostren pessimistes quant al present però conserven un moderat optimisme de cara al futur. Com s'aprecia al gràfic 6, més de la meitat de la mostra (un 53,8%) opina que la corrupció ha augmentat en els darrers anys, un 34,3% que s'ha mantingut, i només un 7,4% creu que ha disminuït. En canvi, de les respostes respecte a com esdevindrà la corrupció en el futur, tan sols el 26,9% pensa que augmentarà i són una mica més (un 27,5%) els que consideren que disminuirà; sigui perquè així ho desitgen o perquè així ho preveuen<sup>3</sup>. Amb tot, caldria remarcar que quasi el mateix percentatge d'enquestats (un 34,7%) pensa que la corrupció es mantindrà a Catalunya i que, en aquesta pregunta, el percentatge de no resposta, és dir la gent que opta pel "no sap o no respon", quasi triplica el de l'anterior pregunta (un 11% i un 4,5%, respectivament). És en aquest sentit que parlem d'optimisme moderat o amb reserves entre els participants.

<sup>3</sup> L'enunciat de la pregunta referida a les expectatives futures al voltant de la corrupció es fórmula de la següent forma: *Vostè considera que en els propers anys la corrupció a Catalunya augmentarà, seguirà igual o disminuirà?* Si bé aquesta formulació és senzilla i entenedora, pot comportar un cert marge d'ambigüïtat donat que els enquestats tendeixen a respondre no solament en funció d'allò que *preveuen* que passarà amb la corrupció sinó també d'allò que ells *desitjarien* que passés.

**Gràfic 6:** Expectatives al voltant de la corrupció: passat i futur.

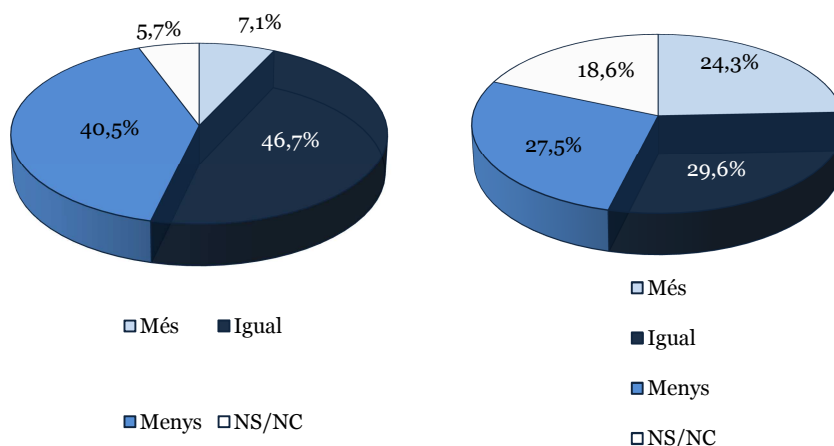


## Comparativa amb l'estat i amb Europa

Quan del que es tracta és de comparar el grau de corrupció a Catalunya amb el que hi ha a Espanya i Europa; els ciutadans dibuixen un patró de resposta que els apropa més a Espanya que a Europa. D'aquesta forma veiem com quasi la meitat de la mostra (un 46,7%) creu que el nivell de corrupció és el mateix a Catalunya i a Espanya. Un significatiu 40,5% considera, però, que a Catalunya n'hi ha menys; i només un 7,1% pensa que n'hi ha més.

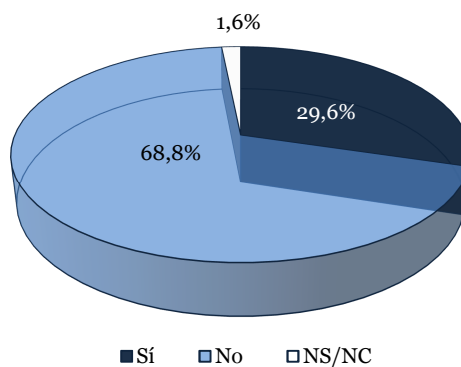
En cas de la comparació amb Europa, l'opinió dels participants sembla fragmentar-se a parts iguals en aquestes tres opcions. Així doncs, un 29,6% del conjunt de la mostra creu que el nivell de corrupció és igual a Catalunya i a Europa; seguit d'un 27,5% que pensa que n'hi ha menys i d'un 24,3% que diu que n'hi ha més. La pregunta sobre la comparació amb Europa quasi quadruplica el percentatge de no resposta respecte a la comparació amb Espanya.

**Gràfic 7.1 i 7.2:** Comparació de la percepció de corrupció: Catalunya/Espanya i Catalunya/Europa respectivament.



## Contacte directe amb la corrupció

**Gràfic 8:** Percentatge d'enquestats que indiquen haver presenciat un comportament corrupte en institucions pública.



Al gràfic 8 s'aprecia la distribució d'enquestats que declaren haver presenciat comportaments corruptes per part de treballadors de les institucions públiques. Mentre que un 29,6% respon que ha presenciat algun comportament que considerava corrupte; un 68,8% declara mai haver-ho presenciat. Amb tot, caldria puntualitzar que quan es va realitzar el pre-test de l'enquesta es va detectar que part dels enquestats responien aquesta pregunta prenent en consideració l'impacte mediàtic d'importants casos de corrupció que van copsar



l'atenció dels mitjans durant el darrer any. És per això que, si bé, presentem aquesta dada donant-la per bona, serà molt interessant comparar-la amb futures onades de la mateixa enquesta per obtenir una sèrie més sòlida.

*Aquesta formulació té com a precedent la pregunta feta per l'Independent Commission Against Corruption (ICAC), agència australiana contra la corrupció. En l'enquesta de l'any 2006, es van presentar el següents resultats: un 19% dels participants varen respondre que havien presenciat algun comportament que ells consideraven corrupte en el sector públic mentre que un 80% va contestar de forma negativa.*

**Taula 1:** Nombre i percentatge de participants que indicaren haver tingut alguna experiència o que escoltaren d'algun comportament que consideraven corrupte en el sector públic de Nova Gales del Sud (Austràlia).

	<b>Sí</b>	<b>No</b>	<b>Insegur</b>
Ha presenciat, al sector públic de NSW, algun comportament que vostè considerava corrupte?	97 (19%)	404 (80%)	1 (0%)
Ha escoltat que algú que vostè coneix observés algun comportament corrupte en el sector públic de NSW?	198 (39%)	297 (59%)	7 (1%)

**Font:** Community attitudes to corruption and the ICAC. Report on the 2006 survey, december 2006, p. 16.

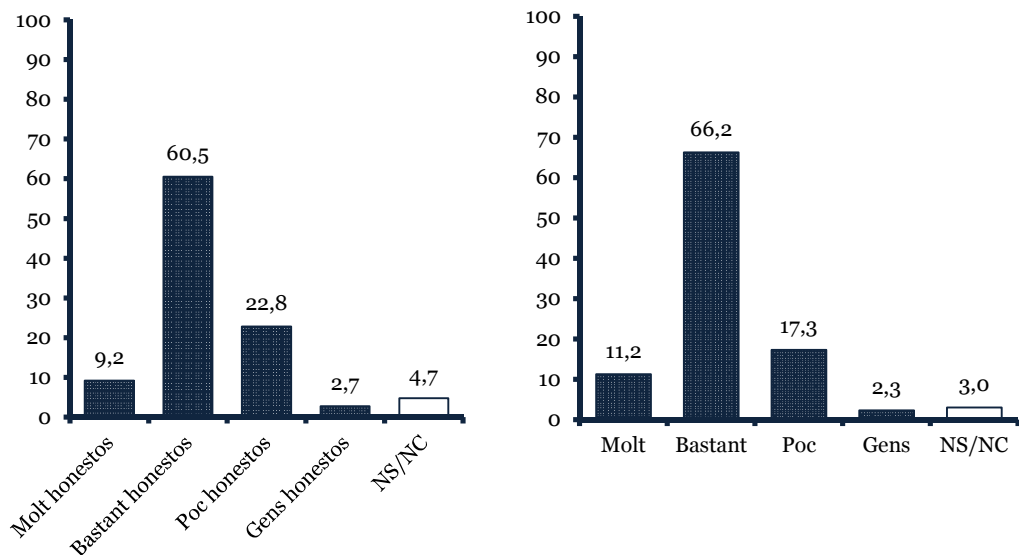
# 4

## La ciutadania

### Un imaginari de contrastos: alta percepció d'honestedat ciutadana i del fenomen de la corrupció

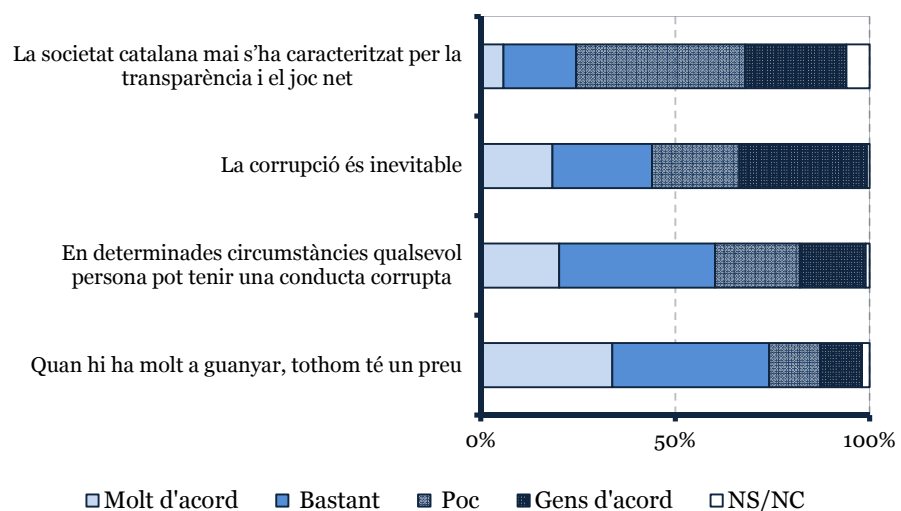
Un dels objectius de l'enquesta ha estat identificar les diverses percepcions al voltant dels valors i la integritat que els ciutadans tenen en referència a ells mateixos. Al gràfic 9.1, per exemple, veiem que una folgada majoria de participants, quasi set de cada deu, creu que els catalans són molt i bastant honestos (un 9,2% i un 60,5% respectivament). Només el 35,5% pensa que els catalans són poc o gens honestos. Aquesta imatge del comportament de la mateixa ciutadania, en termes generals benigna, es corrobora amb la percepció del grau de compliment de les lleis entre els enquestats (gràfic 9.2). Un 77,4% de la mostra, quasi vuit de cada deu enquestats, considera que, en general, els catalans compleixen molt o bastant les lleis (un 11,2% i un 66,2%, respectivament); mentre que el 19,6%, opina que els catalans compleixen poc o gens les lleis.

**Gràfic 9.1 9.2:** Percepció d'honestedat . Percepció de compliment de les lleis.



Aquesta percepció, relativament autocomplaent, contrasta, amb un imaginari que presenta la corrupció com a un fenomen natural de la nostra societat. En aquest sentit, el gràfic 10 exposa el grau de conformitat dels participants amb un seguit d’afirmacions enfocades per analitzar fins a quin punt la corrupció és percebuda com un problema de difícil solució. Això queda reflectit en el 74,1% d’enquestats que es mostren molt o bastant d’acord amb l’expressió “Quan hi ha molt a guanyar, tothom té un preu”, convertint-se en l’afirmació amb major nivell de consens. Només un 23,9% de la mostra es posiciona de forma crítica amb aquesta frase (un 13,1% poc d’acord i un 10,8% gens d’acord). Amb un percentatge també molt alt, un 60,3%, es troba la frase “En determinades circumstàncies qualsevol persona pot tenir una conducta corrupta”; mentre que els disconformes amb l’afirmació arriben al 38,7% (21,8% poc i 16,9% gens d’acord). “La corrupció és inevitable” seria l’afirmació que més polaritza l’opinió dels participants i la primera que suscita un major nivell de desaprovació; un 55,3% diu trobar-se poc o gens d’acord i un 44,0% molt o bastant d’acord. Per últim, l’afirmació amb la qual els entrevistats es mostren més en desacord és “La societat catalana mai s’ha caracteritzat per la transparència i el joc net”, només suscita l’aprovació del 24,5% de la mostra, en tant que el 69,5% diu estar poc o gens d’acord amb ella.

**Gràfic 10:** Grau de conformitat



La confecció d'aquesta pregunta va portar a l'equip tècnic del CEO i de l'Oficina Antifrau a una reflexió al voltant dels resultats obtinguts a la fase qualitativa de l'estudi. De fet, la bateria de frases que la pregunta exposa són una elaboració de algunes expressions literals que varen sortir en diverses sessions de discussió. La idea era construir un indicador que ens permetés mesurar el nivell d'acceptació del fenomen de la corrupció, donat que una de les conclusions obtingudes de les discussions amb els grups va ser que el nivell d'acceptació de la corrupció era gens menyspreable. Alguns dels comentaris que ens van ajudar a construir les afirmacions de la pregunta analitzada són:

*“Todos tenemos un precio.”*

*“Yo pienso que en todos, en cada uno de nosotros hay un pequeño corrupto...”*

*“Tots ho fem...som així.”*

*“Yo creo que esto...lo hace cualquiera porque en la mentalidad de aquí está el tema de la picaresca...”*

# 5

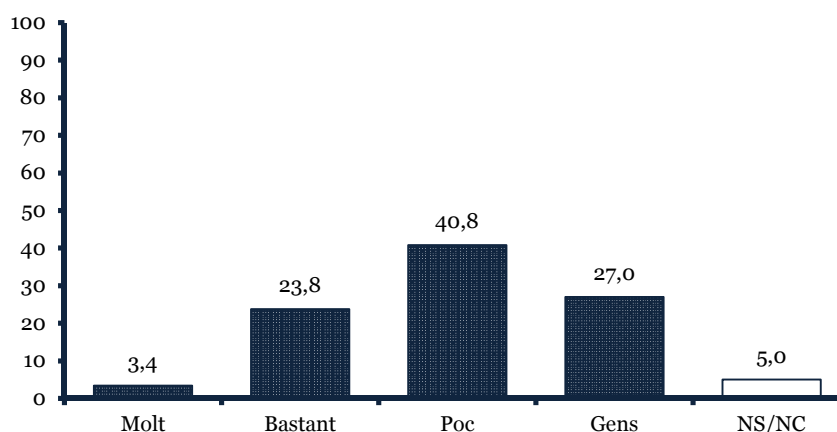
## La política

### La penalització dels polítics

A l'apartat anterior veiem com els participants de l'enquesta tendeixen a expressar una opinió bastant benigna o auto complaent quant a la percepció d'honestedat i compliment de les lleis per part de la ciutadania (veure gràfics 9.1 i 9.2).

En aquest apartat, però, podem apreciar un contrapunt força interessant amb la imatge que els consultats projecten sobre els polítics i la política en relació a la corrupció. Les dades apunten cap a una forta penalització sobre els polítics i la política, en general. El gràfic 11 exemplifica aquesta percepció de manca d'honestedat dels polítics per part de la ciutadania. Un 67,8% de la mostra, quasi set de cada deu consultats, creu que els càrrecs polítics són poc o gens honestos (un 40,8% i un 27%, respectivament) i només el 27,2% considera que ho són molt o bastant (un 3,4% i un 23,8%, respectivament).

**Gràfic 11:** Percepció d'honestedat dels càrrecs polítics.

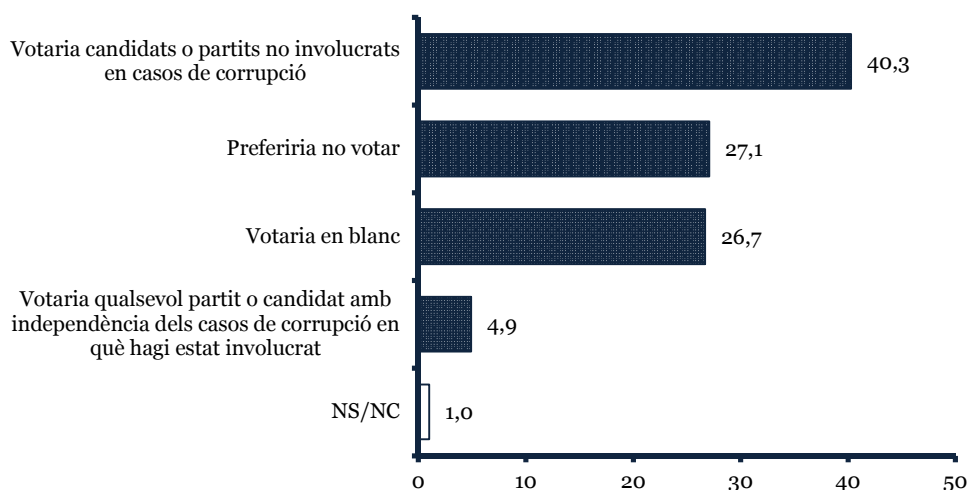


## L'impacte de la corrupció en el comportament electoral dels ciutadans

L'alt grau de penalització sobre la classe política, per part de la ciutadania, també es visualitza amb claredat quan es pregunta als enquestats sobre el possible impacte de la corrupció en llur comportament electoral. A jutjar per les respostes sembla que els casos de corrupció canviarien l'orientació del vot dels entrevistats. Només el 4,9% de consultats votaria qualsevol partit o candidat amb independència dels casos de corrupció en què hagi estat involucrat. El 40,3% dels enquestats canviaria el seu vot a candidats o partits no involucrats en casos de corrupció mentre que el 27,1% dels enquestats preferiria no votar i el 26,7% dels consultats votaria en blanc.

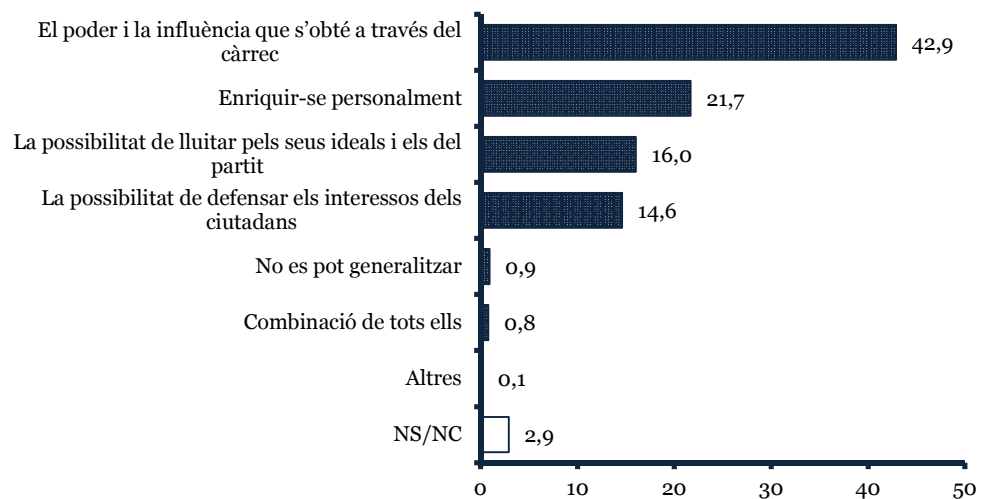
Tot i així, la lectura i interpretació d'aquestes dades ha de fer-se amb cautela i prudència. Cal, en primer lloc, tenir present el fort component de *desitjabilitat social* que les respostes dels individus comporten en una enquesta d'aquest tipus. La *desitjabilitat social* consisteix en la tendència de les persones entrevistades a respondre les preguntes d'un qüestionari en funció no de la seva opinió personal sinó en funció d'allò que es considera socialment correcte. Per exemple, votar a un partit polític que ha estat implicat en casos de corrupció pot ser un comportament reprovat socialment i pot ser un comportament més difícil d'admetre en una enquesta. En segon lloc, cal remarcar que la pregunta referida no és una pregunta sobre intenció de vot dels ciutadans, que sempre es fa en un context concret i es refereix a unes eleccions concretes.

**Gràfic 12:** Impacte de la corrupció sobre el comportament electoral.



Aquesta mateixa penalització sobre els polítics s'evidencia, també, quan es pregunta sobre les motivacions que porten als candidats a presentar-se a unes eleccions. Així doncs, els enquestats projecten en els polítics unes motivacions principalment egoistes: un 42,9% creu que el poder i la influència són els motius que mobilitzen als candidats mentre un 21,7% assenyalava l'enriquiment personal dels candidats. Les opcions de resposta que expressen motivacions de caire altruista queden, així, posicionades en tercer i quart lloc. El 16% de la mostra creu que és la possibilitat de lluitar pels ideals del partit i del candidat la motivació principal, mentre que només un magre 14,6% diu que és la possibilitat de defensar els interessos dels ciutadans.

**Gràfic 13:** Motivacions de els candidats a les eleccions.



El gràfic 14 presenta una bateria de quatre afirmacions a partir de les quals els enquestats havien de manifestar el seu grau d'acord. Aquest indicador es va dissenyar amb una doble finalitat. Per una banda, es volia preguntar al voltant de les percepcions més genèriques dels ciutadans pel que fa a l'impacte de la corrupció en la presa de decisions públiques. Per altra banda, i com una manera d'evitar un possible efecte d'aquiescència dins del qüestionari<sup>4</sup>, es van configurar quatre afirmacions de les quals dos apuntaven cap un

<sup>4</sup>L'efecte d'aquiescència és un dels possibles biaixos que el disseny d'un qüestionari pot introduir a partir de l'ordre de preguntes o d'una inadequada formulació de preguntes. Es produeix quan l'enquestat respon de forma condescendent a gran part de les preguntes a causa de la manera en què aquestes estan formulades. Per tal d'evitar-ho, especialment en el cas de bateries de preguntes amb nombrosos ítems de resposta, resulta recomanable incorporar ítems de resposta que continguin definicions i sentits molt diferents i, en la mesura que sigui possible, oposats. Com es veu al gràfic 14, dos dels ítems comporten una valoració positiva de les decisions preses en l'àmbit públic mentre que els altres dos en comporten una de negativa.



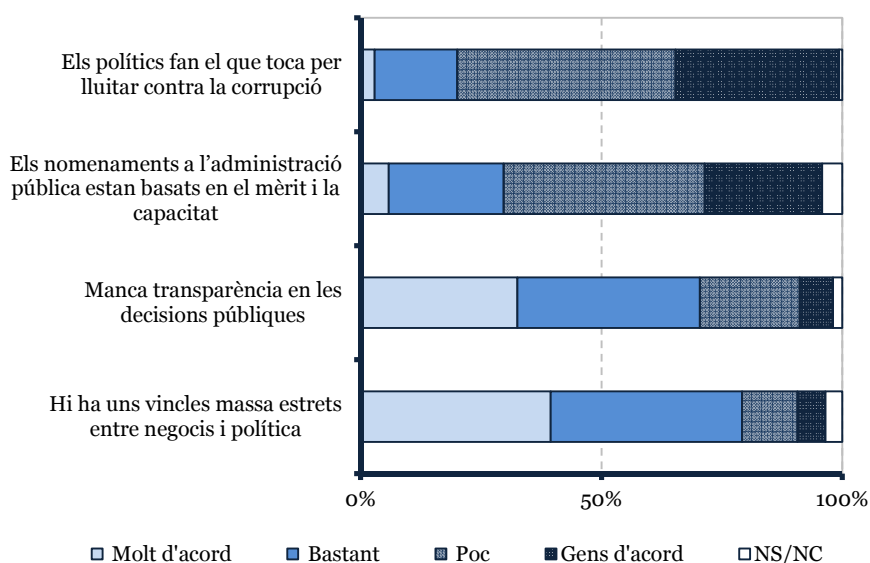
sentit positiu amb relació a l'impacte de la corrupció en la presa de decisions públiques i, les altres dos, cap un sentit negatiu.

## La presa de decisions públiques i el finançament dels partits polítics

**8 de cada 10 enquestats pensa que hi ha uns vincles massa estrets entre negocis i política**

Com s'aprecia al gràfic 14, les dues frases que descriuen un fort impacte de la corrupció en la presa de decisions polítiques són les que reben més consens. El 79,2%, és a dir quasi vuit de cada deu enquestats, està molt o bastant d'acord amb què hi ha uns vincles massa estrets entre negocis i política; és l'afirmació amb la que es mostra més acord. La següent frase amb més acord entre els entrevistats és que manca transparència en les decisions públiques, afirmació amb la que el 70,4% dels consultats estan molt o bastant d'acord. De forma inversa, les frases que descriuen una bona actuació dels polítics i de les administracions en la presa de decisions, i per tant un impacte de baixa intensitat de la corrupció, són les que han rebut el grau de consens més escàs. Tan sols el 29,7% dels entrevistats està molt o bastant d'acord amb què els nomenaments a l'administració pública estan basats en el mèrit i la capacitat. I només dos de cada deu consultats creu que “els polítics fan el que toca per lluitar contra la corrupció.”

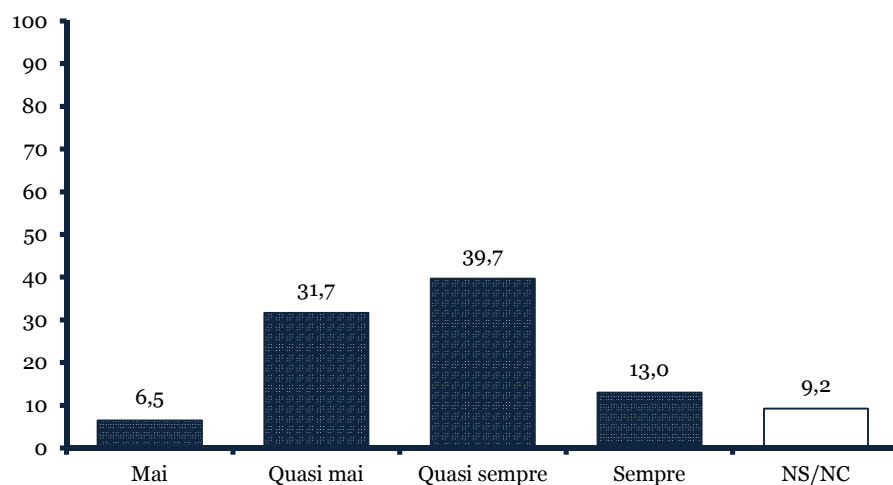
**Gràfic 14:** Grau de conformitat amb situacions relacionades amb la corrupció.



***El 52,7% pensa que sempre o quasi sempre els partits es financen il·legalment***

Els enquestats també van respondre sobre el finançament irregular dels partits. Concretament, la pregunta apuntava a mesurar l'opinió pel que fa a la freqüència en què els partits es financen il·legalment. D'aquesta manera el 52,7% de la mostra creu que sempre o quasi sempre els partits es financen il·legalment (un 13% i un 39,7%, respectivament). En tant que el 38,2% considera que els partits polítics mai o quasi mai es financen il·legalment (un 6,5% i un 31,7%).

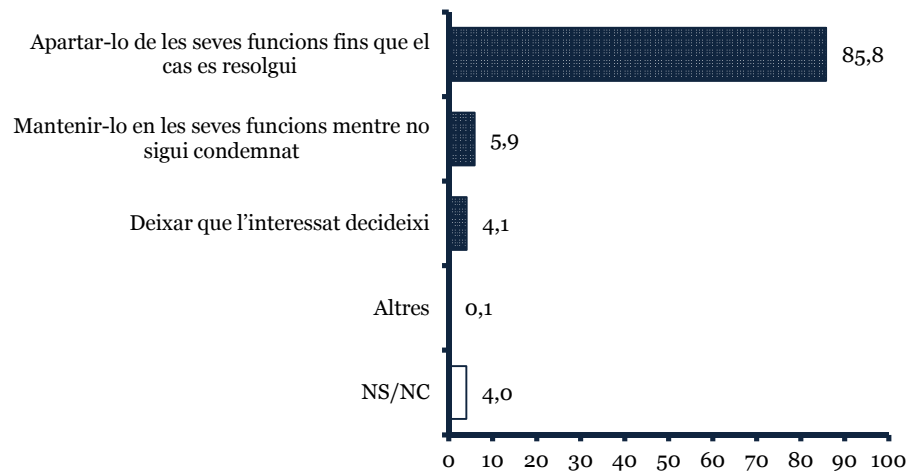
**Gràfic 15:** Percepció de corrupció en el finançament dels partits polítics.



## Les reaccions institucionals davant la corrupció

Amb relació a les expectatives de reacció d'institucions i del partits davant de possibles casos de corrupció, els participants de l'enquesta es mostren categòrics. El 85,8% de la mostra jutja que, davant d'indis de corrupció, la reacció de la institució o el partit hauria de ser apartar a la persona implicada de les seves funcions. Només un 5,9% creu que el millor seria mantenir-la en les seves funcions mentre no sigui condemnada; mentre que un 4,1% es decanta per deixar que l'interessat decideixi.

**Gràfic 16:** Expectatives de reaccions institucionals davant indicis de corrupció.



# 6

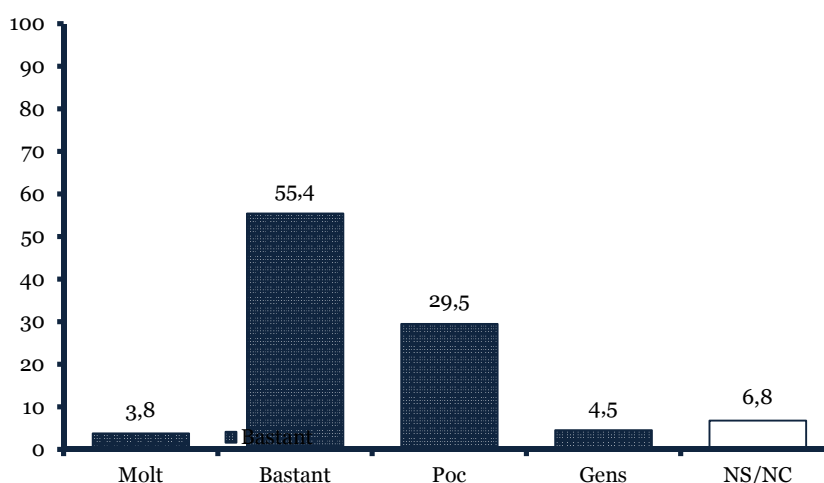
## Les administracions públiques

### La imatge dels funcionaris i la percepció de corrupció als serveis públics

***El personal de l'administració és molt o bastant honest segons el 59,2%***

La percepció d'honestedat pel que fa al personal de l'administració pública a Catalunya sembla força positiva, sobretot si es compara amb la percepció d'honestedat dels càrrecs polítics (veure, gràfic 11). Una còmoda majoria d'enquestats, un 59,2%, considera que el personal de l'administració és molt o bastant honest (un 3,8% i un 55,4%, respectivament); mentre que el 34% considera que no ho són (un 29,5% pensa que són poc honestos i un 4,5% que no ho són gens).

**Gràfic 17:** Percepció d'honestedat del personal de les administracions públiques a Catalunya.



Tot i així, aquesta primera imatge d'honestedat dels funcionaris es va transformant a mesura que es pregunta sobre els serveis públics donats per l'administració. Del llistat de serveis públics que apareix al gràfic 18, dos són els que reben la més alta percepció de corrupció: l'urbanisme i les obres públiques. En el cas del primer, un 84,3% dels consultats creu que la corrupció està molt o bastant estesa, mentre que només el 11,9% considera que ho està poc o gens. En el cas de les obres públiques, de forma semblant, un 82,6% de la

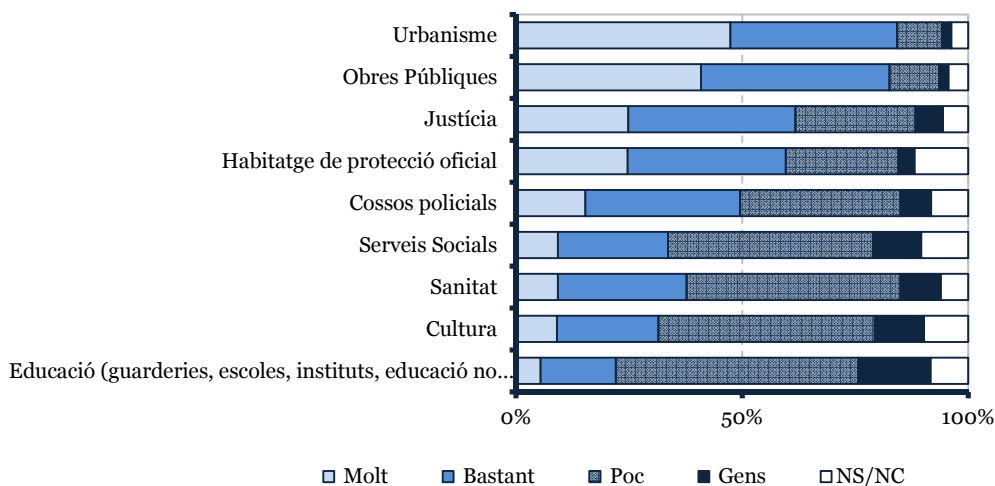
mostra creu que la corrupció està molt o bastant estesa, mentre que el 13% pensa que ho està poc o gens.

***L'urbanisme és el servei públic on hi ha més percepció d'existència de corrupció***

La justícia i l'habitatge de protecció oficial conformen un segon grup de serveis públics amb un patró de resposta semblant. Un 61,8% diu que la corrupció està molt o bastant estesa a la Justícia i un 32,7% dels consultats pensa que ho està poc o gens. En el cas de l'habitatge de protecció oficial un 59,7% creu que la corrupció està molt o bastant estesa mentre que un 28,5% pensa que ho està poc o gens. El servei que donen els cossos policials seria el que més polaritza l'opinió dels entrevistats, mentre un 49,6% considera que la corrupció està molt o bastant estesa, un 42,2% pensa que ho està poc o gens.

Els serveis, on menys corrupció es percep, són serveis socials (un 33,6% molt o bastant estesa i un 55,9% poc o gens), la sanitat (un 37,7% i un 56,2%, respectivament), la cultura (un 31,5% i un 58,8%) i, finalment, l'educació (un 22,1% i un 69,6%).

**Gràfic 18:** Percepció de corrupció als serveis públics.



**La percepció de corrupció a les institucions i activitats públiques**

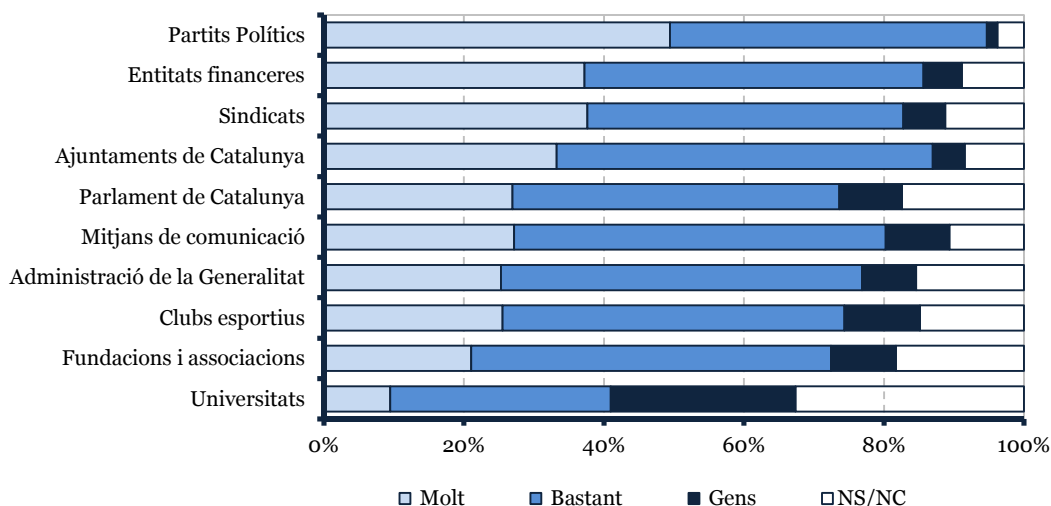
L'enquesta inclou, també, una pregunta composta per una bateria de deu institucions públiques sobre les quals els enquestats s'han pronunciat pel que fa al nivell de corrupció percebut. Com s'aprecia al gràfic 19, els partits polítics són la institució pública amb més alt

***Els partits polítics són la institució pública amb més alt nivell de corrupció percebuda pels enquestats***

nivell de corrupció percebuda pels enquestats. Un aclaparador 85,1%, és a dir, més de vuit de cada deu entrevistats, considera que la corrupció està molt o bastant estesa (un 44,4% i un 40,6%, respectivament). Només un 11,5% de la mostra creu que la corrupció està poc o gens estesa als partits. Les entitats financeres, els sindicats i els ajuntaments de Catalunya conformen un segon grup d'institucions amb un patró de resposta relativament semblant. Així doncs, un 69,4% de la mostra pensa que a les entitats financeres la corrupció està molt o bastant estesa; als ajuntaments un 65,4% i als sindicats un 61,7%.

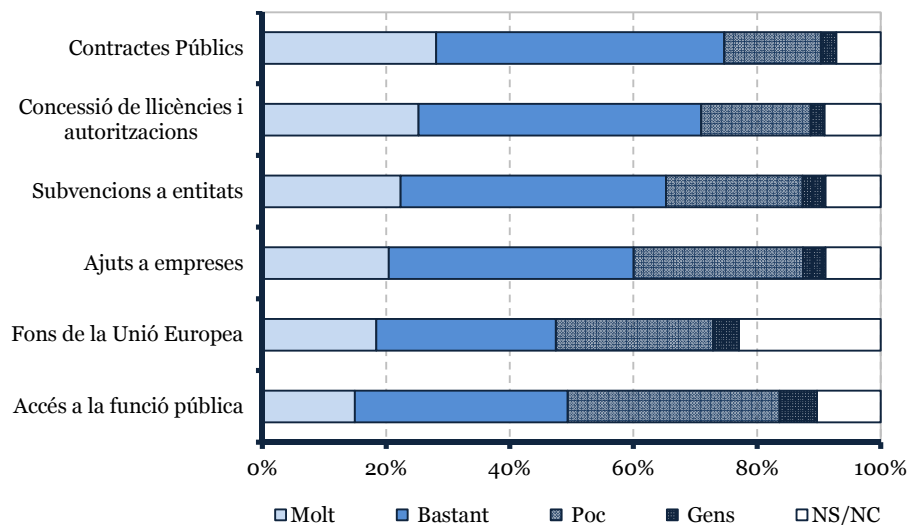
Un segon grup estaria configurat pels mitjans de comunicació, l'Administració de la Generalitat, el Parlament de Catalunya, els clubs esportius i les fundacions i associacions. El percentatge de consultats que considera que hi ha molta o bastant corrupció en aquestes institucions descendeix gradualment. Un 54,9% de la mostra en el cas dels mitjans; un 53% en el cas de l'Administració de la Generalitat; un 50,9% per al Parlament de Catalunya; un 48,4% pels clubs esportius i un 45,3% en el cas de les fundacions i associacions. L'única institució pública que rep una valoració majoritàriament positiva dels entrevistats és la universitat; només un 20% creu que hi ha molta o bastant corrupció mentre que el 64% pensa que n'hi ha poca o gens.

**Gràfic 19:** Percepció de corrupció a diverses institucions públiques.



El gràfic 20 mostra els resultats d'una bateria d'ítems pensats per mesurar la percepció de corrupció pel que fa a les principals activitats que realitza l'Administració. Els processos de contractació pública i la concessió de llicències i autoritzacions són les activitats on més corrupció es percep. En el cas dels contractes, un 74,7% pensa que la corrupció està molt o bastant estesa, mentre que en el cas de les concessions de llicències i autoritzacions aquest percentatge decreix fins al 71% de la mostra. Tot seguit són les subvencions a entitats (un 65,3% molt o bastant; 25,8% poc o gens), i els ajuts a les empreses (un 60% i un 31%, respectivament) les activitats que més percepció de corrupció susciten. L'accés a la funció pública i els fons de la Unió Europea serien les activitats d'aquest llistat a on menys corrupció es percep, tot i que quasi la meitat dels entrevistats considera que hi ha molta o bastant corrupció (un 49,4% pel que fa a l'accés a la funció pública i un 47,4% relatiu als fons de la Unió Europea).

**Gràfic 20:** Percepció de corrupció a l'Administració: activitats públiques.



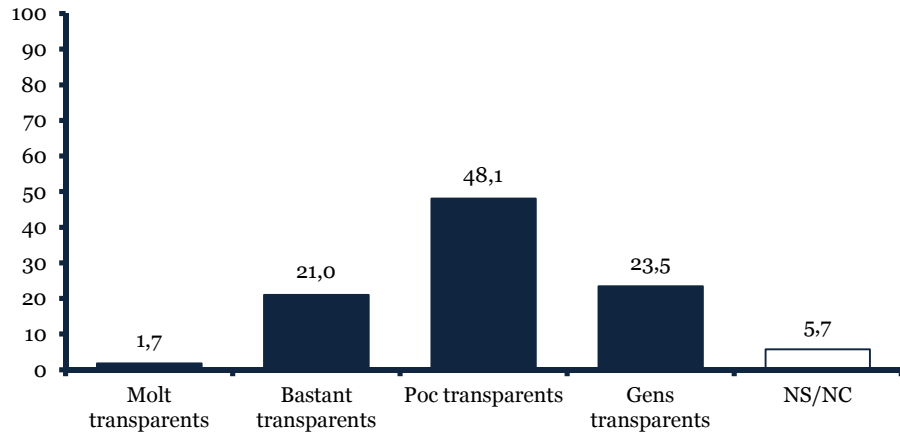
## La manca de transparència a l'Administració pública: tractes de favor i dificultats en l'accés a la informació

Les percepcions de corrupció esteses a les diverses tasques i estrats de l'Administració es corroboren quan es pregunta als participants sobre la transparència de les administracions públiques catalanes. Una folgada majoria, un 71,6%, set de cada deu consultats, creu que les administracions són poc o gens transparents (un 48,1% i un



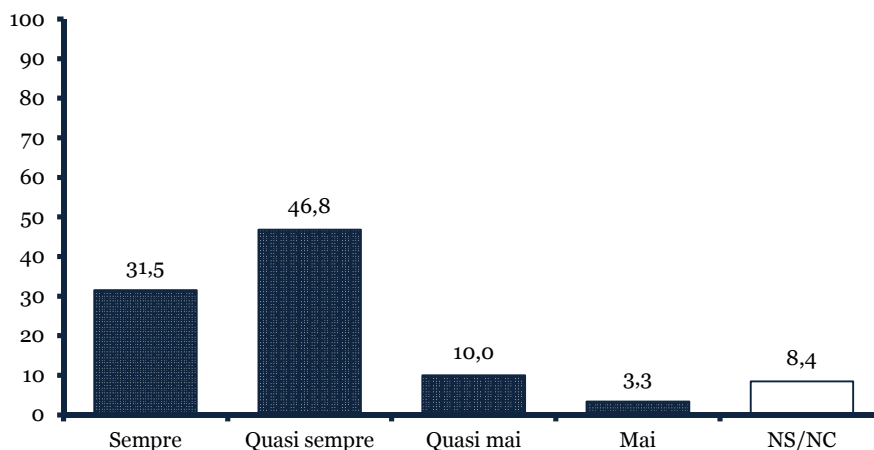
23,5%, respectivament). Només un 22,7% jutja que ho són (un 1,7% molt transparents i un 21,0% bastant transparents).

**Gràfic 21:** Percepció de transparència a l'administració.



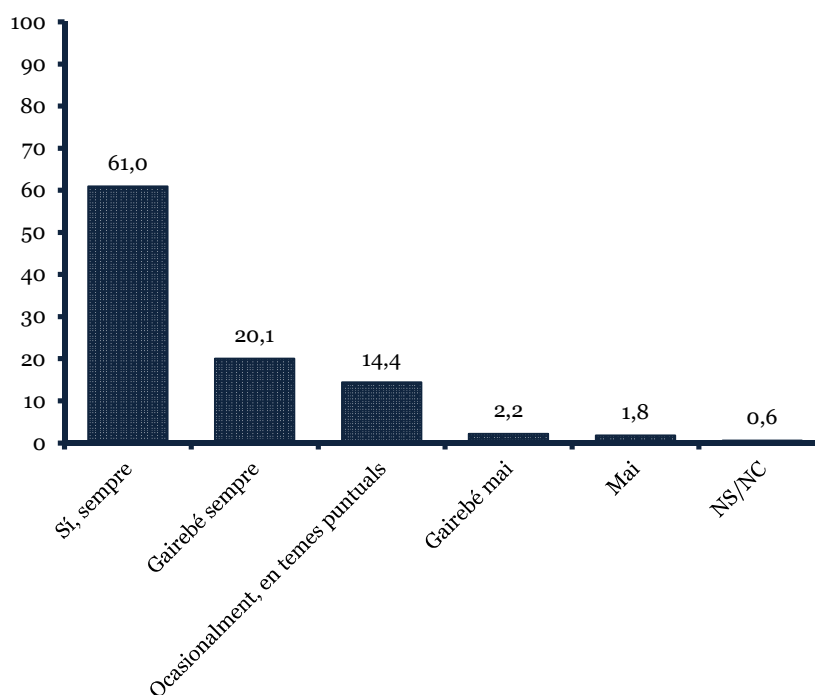
La desconfiança envers l'Administració també és projectada mitjançant l'atribució de conductes lesives de la integritat pública. Com es pot apreciar al gràfic 22, quan es pregunta per la freqüència en què els participants creuen que l'Administració tracta de forma privilegiada a entitats i persones afins al govern, un 78,3%, pràcticament vuit de cada deu, diu que sempre o quasi sempre ho fan (un 31,5% i un 46,8%, respectivament). Tan sols un magre 13,3% de la mostra considera que aquest tracte de favor no es produeix quasi mai o mai.

**Gràfic 22:** Percepció de tractament de favor per part de l'Administració a les entitats i persones afins.



Per l'altra banda, una demanda de major transparència per part de les administracions públiques es fa palesa a l'indicador que mostra el gràfic 23. L'enquesta incloïa una pregunta referent a la preferència per part dels ciutadans de tenir accés garantit a tota la informació pública de la que disposen les administracions. Com es veu al gràfic, vuit de cada deu consultats (un 81%) creu que sempre o gairebé sempre aquest accés hauria d'estar garantit. Un percentatge ínfim, 4%, pensa que l'esmentat accés s'hauria de produir mai o gairebé mai, en tant que el 14,1% es decanta per l'opció de resposta "ocasionalment, en temes puntuals".

**Gràfic 23:** transparència en l'accés a la informació.



# 7

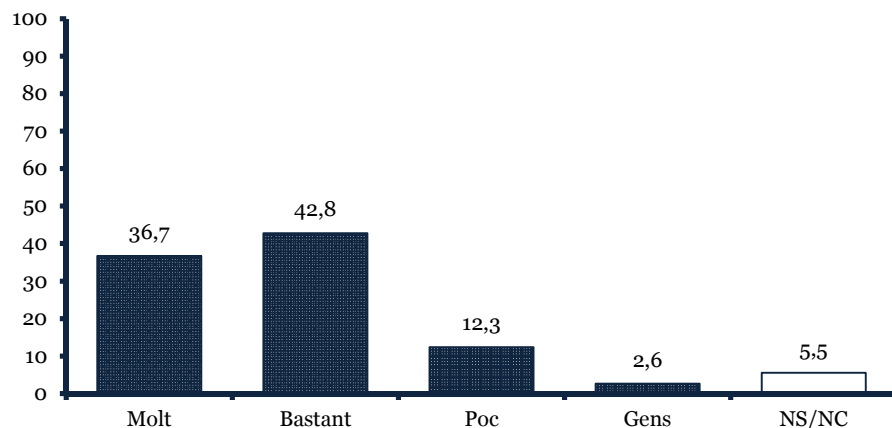
## Les empreses i els mitjans de comunicació

### La influència dels grups econòmics en les decisions públiques i la manca d'objectivitat dels mitjans de comunicació

Amb la fi d'identificar la relació entre corrupció, sector públic i grups de pressió des de el punt de vista dels ciutadans, l'enquesta inclou un conjunt de tres preguntes referides als mitjans de comunicació i les empreses, així com la relació i atribució de responsabilitat entre ambdós sectors –públic i privat– davant casos de corrupció.

Pel que fa a les empreses, el gràfic 24 mostra la percepció d'influència indeguda dels grups econòmics en les decisions públiques. Un aclaparador 79,5% dels entrevistats, quasi vuit de cada deu, diu que aquesta influència indeguda és molta o bastant (un 36,7% i un 42,8%, respectivament); mentre que només un 14,9% indica que és poca o gens (12,3% i 2,6%).

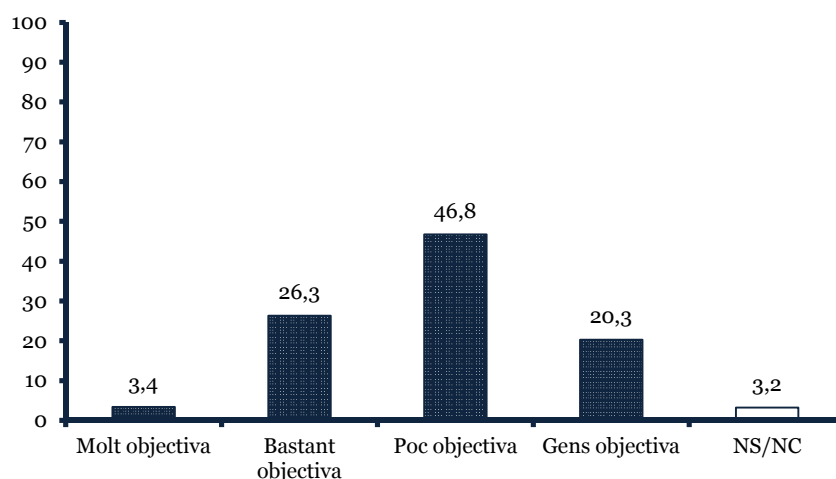
**Gràfic 24:** Percepció d'influència indeguda dels grups econòmics en les decisions públiques.



En el cas dels mitjans de comunicació una ampla majoria, un 67,1% de la mostra, creu que la informació relativa a casos de corrupció donada pels mitjans és poc o gens objectiva (un 46,8% i un 20,3%, respectivament). I són tan sols tres de cada deu enquestats, un

29,7%, els que consideren que aquesta informació és molt o bastant objectiva (un 3,4% i un 26,3%).

**Gràfic 25:** Percepció d'objectivitat dels mitjans de comunicació.



## Les relacions entre el sector públic i el privat: atribucions de responsabilitat davant casos de corrupció

Com es pot apreciar els percentatges, tot i ser força semblants, descriuen un context d'opinió de desconfiança i sospita generalitzada enfront els grups econòmics, en primer lloc, i també enfront dels mitjans de comunicació, en segon. Un interrogant plantejat al moment de dissenyar l'enquesta va ser si els ciutadans i ciutadanes mesuren de la mateixa manera la responsabilitats dels actors implicats en casos de corrupció, sobretot atenent a la diferenciació entre el sector públic i el privat.

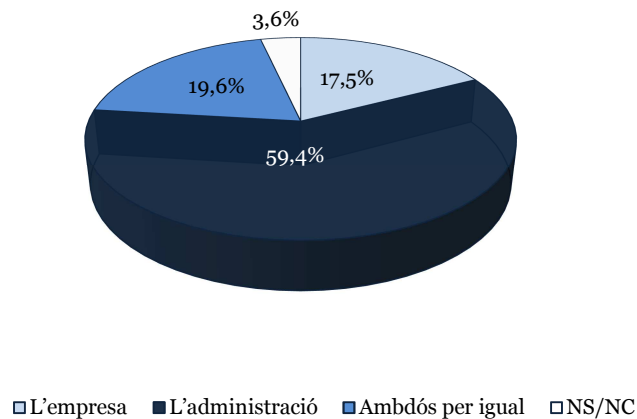
***Es tendeix a  
responsabilitzar dels  
fets corruptes,  
principalment, a  
l'administració  
pública***

En concret, es pretenia esbrinar si quan un cas de corrupció surt a la llum els enquestats responsabilitzen de forma distinta al sector públic i al privat i, en tot cas, quin dels dos era el més penalitzat. Al gràfic 26 es veu com es penalitza, de forma acusada, als primers en detriment dels segon; també aquí es tendeix a responsabilitzar dels fets corruptes principalment a l'administració pública.

Com s'observa al gràfic 26 la majoria dels consultats, un 59,4%, no dubta en atribuir la responsabilitat principal, en els casos de corrupció, a l'administració pública quan aquesta està implicada conjuntament amb l'empresa privada. Només un 19,6% de la mostra

pensa que l'esmentada responsabilitat és atribuïble a ambdós per igual mentre un 17,5% assenyalen a l'empresa privada com la principal responsable.

**Gràfic 26:** Corrupció entre l'empresa i l'Administració: atribucions de responsabilitat.



Prèviament a la realització de l'enquesta, al llarg de les sessions de discussió amb els grups, aquesta diferenciació en l'atribució de responsabilitats entre el sector públic i privat va també quedar reflectida en el discurs dels grups:

*“Yo creo que en el sector público debería estar superperseguido. En el sector privado, vale...las empresas hacen negocios, es un poco por amiguismo, vale...allí la línea que separa el amiguismo del tráfico de influencias es un poco de ellos. El sector privado se lo puede permitir. Pero lo que no se te ocurre...[es que en el sector público]que se supone que tiene que protegernos a todos y que todos somos iguales...allí tendría que estar súper perseguido, o sea, penalizado con expulsión del cargo y con lo que quieran.*”

*“En todo caso la manipulación es el hecho que los diarios catalanes están subvencionados por la Generalitat. Ése es un hecho...no vas a morder la mano que te da de comer. En el caso de los otros periódicos de fuera de Cataluña también están subvencionados...entonces tampoco se les puede tener una consideración exacta al 100%.”*

# 8

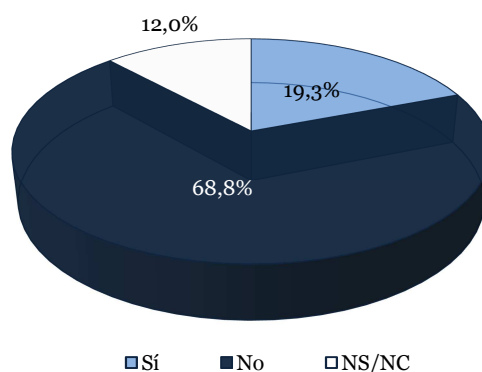
## La lluita contra la corrupció

***Els recursos destinats a la lluita contra la corrupció no són suficients***

### Percepció d'escassetat dels recursos

La percepció d'escassetat de recursos en la lluita contra la corrupció sembla imposar-se sense dificultats entre la majoria dels enquestats. Un 68,8% de la mostra, pràcticament set de cada deu consultats, creu que els recursos destinats a la lluita contra la corrupció no són suficients. Només un 19,3% pensa que ho són, mentre que el 12% es decanta per el no sap o no contesta.

**Gràfic 27:** percepció de suficiència/insuficiència de recursos en la lluita contra la corrupció.



### Les actituds dels ciutadans davant la denúncia de la corrupció

Tal i com fan altres enquestes i estudis ja consolidats<sup>5</sup>, l'enquesta incorpora un bloc de preguntes destinades a mesurar diverses

<sup>5</sup> *El Barómetro Global de la Corrupción 2010*, estudi realitzat per Transparencia Internacional, inclou una pregunta amb una bateria de quatre enunciats, l'últim dels quals és "Usted denunciaría un episodio de corrupción". La persona enquestada ha d'assenyalar el seu grau d'acord amb la precedent afirmació d'acord amb la següent escala: "completamente en desacuerdo, en desacuerdo, de acuerdo, completamente de acuerdo".

**7 de cada 10  
enquestats declara  
que denunciaria un  
cas de corrupció en  
cas que en tingués  
coneixement**

actituds al voltant de les possibilitats de denunciar hipotètics casos de corrupció. El gràfic 28 mostra els resultats relatius a aquest bloc. Com es pot apreciar, set de cada deu enquestats, un 71%, declara que efectivament denunciaria un episodi de corrupció en cas que en tingués coneixement. Un 11,3% declara que no ho faria mentre un significatiu 15,1% manifesta que depèn.

Per tal de conèixer una mica més les motivacions dels enquestats que rebutjaven o dubtaven a l'hora de denunciar la corrupció es van afegir dues preguntes. La primera, dirigida als participants que declaren que no denunciarien cap cas de corrupció, es formula de forma suggerida, es dona als enquestats tot una sèrie de possibles opcions de respostes entre les quals se n'ha de triar una. Segons s'indica al gràfic, els principals motius manifestats pels enquestats per no denunciar la corrupció són:

- “perquè no serveix per res”, un 29,6%;
- “per por a les represàlies”, un 24,3%;
- i en tercer lloc, “perquè és massa complicat”, un 18,1%.

La segona pregunta s'adreça a aquells participants que dubten davant la possibilitat de denunciar un fet corrupte. A diferència de l'anterior, aquesta pregunta es formula de forma oberta, de manera que s'han obtingut respostes espontànies ,posteriorment codificades i agrupades.

**Cuadro 6: Porcentaje de encuestados que denunciarían un incidente de corrupción<sup>19</sup>**

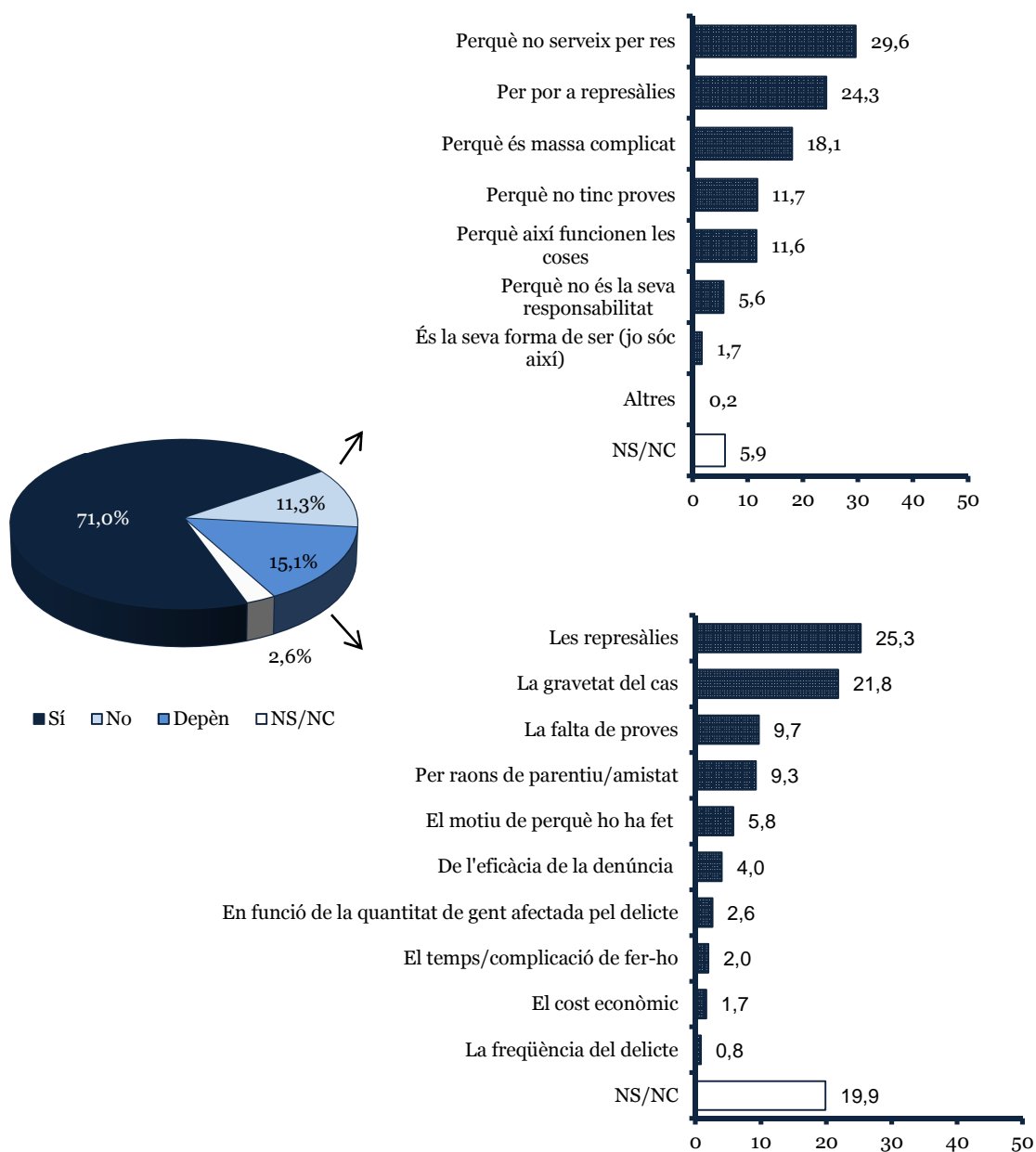
	Porcentaje
<b>Total</b>	<b>70%</b>
América del Norte	91%
América Latina	90%
UE+	88%
Balcans occidentales + Turquía	79%
Medio Oriente y África del Norte	73%
Asia Pacífico	66%
África subsahariana	61%
Nuevos Estados Independientes	52%

Fuente: Barómetro Global de la Corrupción 2010 de Transparency International. Se trata de porcentajes ponderados.

També l'enquesta *Community Attitudes to Corruption and the Independent Commission Against Corruption* (ICAC) realitzada periòdicament des de 1993 per l'ICAC incorpora un bloc d'ítems relatius a les possibilitats de denunciar episodis de corrupció. Com en el cas del *Barómetro*, les dades no són comparables amb els resultats de l'enquesta de l'OAC donades les diferències en la formulació de la pregunta.



**Gràfic 28:** Actituds i denuncia dels casos de corrupció.



El dos motius principals de dubte que els enquestats esgrimeixen són la por o el càlcul de les represàlies que la hipotètica denúncia comportaria i la gravetat del cas; amb un 25,3% i un 21,8% respectivament.

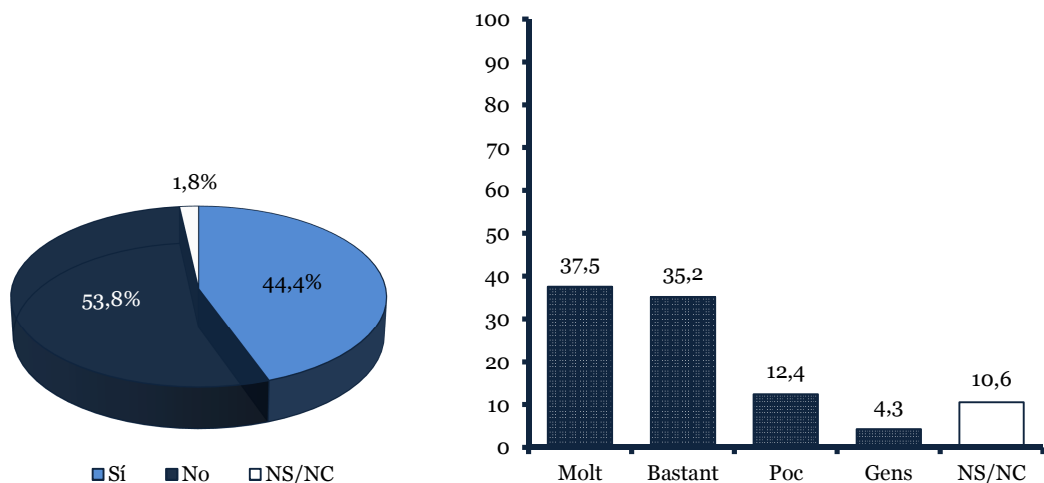
De l'anàlisi d'aquestes dades es desprèn que, a jutjar per les respostes dels participants que rebutgen i dubten a l'hora de denunciar, pesen tant les motivacions relacionades amb la por i el càlcul estratègic de les futures represàlies, com, aquelles més

relacionades amb el valor i la importància que el mateix fet de la corrupció adquireix pels consultats. Així doncs, les respostes que justifiquen la no denúncia (“perquè no serveix per res”, “perquè és massa complicat”, “perquè així funcionen les coses”, “perquè no és la meva responsabilitat”) reflecteixen, en certa mesura, un grau de conformisme amb la corrupció i amb els comportaments lesius de la integritat pública; que també s’han posat de manifest en altres apartats del present estudi (veure apartat 4. *La ciutadania*, gràfic 10).

En el transcurs de les sessions de discussió, prèvies a l’elaboració de l’enquesta, també han sorgit alguns dels obstacles que intervenen a l’hora de valorar si denunciar o no un comportament corrupte:

*“[Si es denuncia] tendrás problemas, los tendrás tú...fas una denuncia a un càrrec important...i...ostres, i si a lo millor a aquest senyor li passa algo...pot ser es converteix en el contrari...al final ese papel irá a la basura [es referix a la denúncia]. Pero en cambio, a la persona que ha llevado ese papel, esta persona ya está marcada para siempre”.*

**Gràfic 29.1 i 29.2:** nivell de coneixement i valoració de l’Oficina Antifrau de Catalunya.



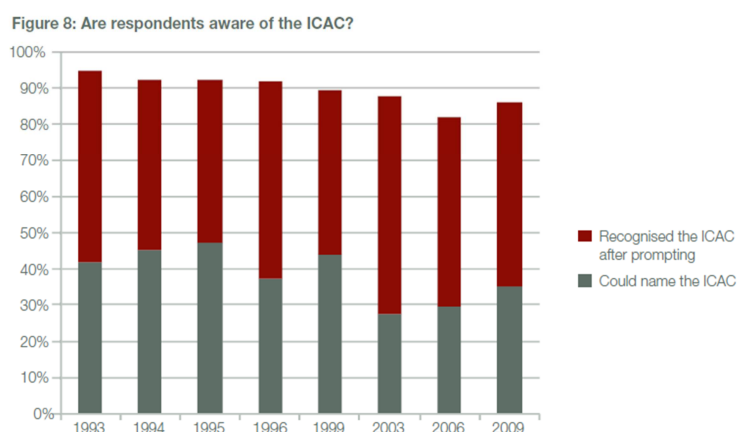
## L'Oficina Antifrau de Catalunya

Per últim, l'estudi incorpora dues preguntes adreçades a mesurar el nivell de coneixement i la valoració de l'Oficina Antifrau de Catalunya<sup>6</sup>. En aquest sentit, els gràfics 29.1 i 29.2 expressen els resultats per a ambdues qüestions. Un 44,4% dels consultats indica que ha sentit parlar de l'Oficina Antifrau mentre que un 53,8% diu que no n'ha sentit parlar<sup>7</sup>.

De forma correlativa, una folgada majoria d'enquestats, un 72,7, considera que l'existència de l'OAC, -com un organisme independent dedicat a la prevenció i investigació de la corrupció, és molt o bastant positiva (un 37,5% i un 35,2; respectivament). Només el 16,7% de la mostra valora de forma poc o gens positiva l'existència de l'OAC.

Aquestes xifres, força favorables tant pel que fa al grau de coneixement com per la valoració de l'organisme, constitueixen un punt de partida que en futures onades de l'enquesta permetran avaluar l'activitat del organisme des de el punt de vista dels ciutadans.

<sup>6</sup> Tot i que no és comparable, l'OAC es va inspirar en l'ICAC, qui pregunta en la seva enquesta de 2009 sobre el coneixement de la institució:



<sup>7</sup> En el moment de fer la pregunta feia només 13 mesos que l'Oficina havia iniciat la seva activitat.

---

# 9

## Metodologia

### Percepció d'escassetat dels recursos

L'estudi que es presenta en aquest informe ha estat elaborat íntegrament per l'Oficina Antifrau de Catalunya i el Centre d'estudis d'Opinió. Com s'ha dit abans, en virtut de la mancança de treballs empírics al voltant del fenomen de la corrupció en l'àmbit català i espanyol, es va dissenyar una estratègia d'investigació dividida en dues parts.

La primera, qualitativa, basada en el desplegament de tècniques de grups de discussió. La tasca principal de dites dinàmiques de grup van ser, d'una banda, copsar les estructures fonamentals de significació al voltant de la corrupció per part de la ciutadania: actituds enfront casos de corrupció, contacte personal i vivències properes, preocupació i líndar de tolerància, causes, orígens i motivacions personals atribuïdes als comportaments corruptes. Aquestes dinàmiques de grup van facilitar la segona part centrada en la confecció del qüestionari de l'enquesta quantitativa, ja que no es comptava amb estudis precedents ni preguntes al voltant d'aquesta temàtica que haguessin sigut prèviament testades.

Es va dissenyar una mostra no probabilística composta de cinc grups, de entre set i nou individus cadascú. El públic objectiu (*target*) dels grups van ser homes i dones de diferents perfils ideològics, segmentats segons tres variables: nivell de seguiment de la informació general (baix-mig i alt-mig), zona de residència (Barcelona i Tarragona-Reus) i grups d'edat ( 18 a 35 anys, 36 a 50 anys i 51 a 65 anys). Per a la moderació dels grups de discussió es va utilitzar una pauta-guió configurada per l'OAC, el CEO i les empreses Ceres i Opina, contractades pel CEO, pel desenvolupament del treball de camp . Totes les sessions es van realitzar entre el 2 i el 9 de juny de 2010.

La següent taula resumeix la composició dels grups de discussió en que es va estructurar la mostra qualitativa:

**Taula 2.** Composició dels grups de discussió

GRUP DISCUSIÓ 1 (18-35 anys) Seguiment de la informació: Baix-mig 7 participants Barcelona	GRUP DISCUSIÓ 3 (36-50 anys) Seguiment de la informació: Baix-mig 7 participants Reus	GRUP DISCUSIÓ 5 (51-65 anys) Seguiment de la informació: Alt-mig 7 participants Barcelona
GRUP DISCUSIÓ 2 (18-35 anys) Seguiment de la informació: Alt-mig 8 participants Barcelona	GRUP DISCUSIÓ 4 (36-50 anys) Seguiment de la informació: Alt-mig 9 participants Barcelona	

Un cop tancada la primera fase amb l'elaboració del qüestionari de l'enquesta quantitativa, es va passar a la segona etapa de l'estudi. Es va realitzar una prova pilot (pre-test) amb cinquanta trucades telefòniques, per tal de testar les preguntes del qüestionari, la seva durada i el nivell de comprensió dels enunciats per part dels participants. Es van introduir petites esmenes amb la finalitat de millorar la qualitat del qüestionari. El treball de camp de l'enquesta el va realitzar, l'empresa Opina entre el 7 i el 22 d'octubre de 2010 i es va administrar de forma telefònica a 2000 residents mitjançant el sistema CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing).

La mostra (N= 2000) es va calcular estratificant per província i dimensió de municipi, amb selecció de les unitats primàries de mostreig (municipis) de forma proporcional i de les unitats últimes (individus) aleatòriament seguint quotes encruades de sexe i edat, basades en el padró continu de població de l'any 2009. L'afixació és no proporcional i, per tal que els resultats fossin representatius per al conjunt de Catalunya, s'ha ponderat per província. El marge d'error per al conjunt de la mostra és de + 2,73% amb un nivell de confiança de 95,5% i variància  $p=q=50\%$ .

Tota la informació, tant de l'enquesta quantitativa com de les dinàmiques de grup, incloent verbatim de preguntes obertes i transcripcions literals de les sessions de discussió, ha estat enregistrada en bases de dades per un anàlisi posterior. Aquest informe presenta alguns dels literals anonimitzats i fragments de les converses produïdes entre els participants dels grups.

---

# 10

## Referències

- CENTRO DE INVESTIGACIONES SOCIOLOGICAS, *Barómetro*. Estudio nº 2.853, noviembre 2010
- CENTRO DE INVESTIGACIONES SOCIOLOGICAS, *Ética pública y corrupción*. Estudio nº 2.826, diciembre 2009
- COMISSIÓ EUROPEA, *Special Eurobarometer, Attitudes of Europeans towards Corruption*, november 2009
- INDEPENDENT COMMISSION AGAINST CORRUPTION, *Community attitudes to corruption and to ICAC*. Report on the Survey, 2003
- INDEPENDENT COMMISSION AGAINST CORRUPTION., *Community attitudes to corruption and to ICAC*. Report on the Survey, 2006
- INDEPENDENT COMMISSION AGAINST CORRUPTION, *Community attitudes to corruption and to ICAC*. Report on the Survey, 2009
- INSTITUTO DE ESTUDIOS FISCALES. *Opiniones y actitudes fiscales de los españoles en 2009* (DOC. Nº 11/09), 2009
- TRANSPARENCIA INTERNACIONAL, *Barómetro Global de la corrupción*, 2009
- TRANSPARENCIA INTERNACIONAL, *Barómetro Global de la corrupción*, 2010.

---

## Annex 1. Qüestionari

Quotes

**Q1. Zona**

**Q2. Hàbitat**

**Q3. Sexe**

Home ..... 1

Dona ..... 2

**Q4. Edat**

--	--

**1. Vostè considera que les següents accions són molt, bastant, poc o gens justificables:**

- a) *Fotocopiar llibres sencers.*
- b) *Colar-se al metro.*
- c) *Contractar un servei sense factura per estalviar-se l'IVA.*
- d) *Copiar en un examen.*
- e) *Pagar un/a policia per tal d'evitar una multa.*
- f) *Pagar un/a funcionari/ària per agilitzar un tràmit.*
- g) *Ocultar ingressos per pagar menys impost sobre la renda.*
- h) *Declarar dades falses en un document oficial per obtenir un benefici.*
- i) *Quedar-se una cartera amb 200 euros, en la que hi ha les dades de qui l'ha perdut.*
- j) *Trucar a un/a metge/essa amic/iga per evitar la llista d'espera.*
- k) *Contractar un parent o un/a amic/iga per ocupar un lloc en un organisme públic.*
- l) *Passar factures personals fent veure que són despeses de la feina .*

**2. Creu que les administracions públiques catalanes són molt, bastant, poc o gens transparents?**

Molt transparents ..... 1  
 Bastant transparents ..... 2  
 Poc transparents ..... 3  
 Gens transparents ..... 4  
 NS ..... 8  
 NC ..... 9

**3. A continuació li llegiré diferents situacions, em podria dir si vostè les considera molt, bastant, poc o gens acceptables en un/a servidor/a públic/a?**

Que un càrrec polític contracti a amic/iga íntim/a per un càrrec de confiança ..... 1  
 Que un/a funcionari/ària permeti que opinions interessades influeixin les seves decisions ..... 2

Que un/a policia no apliqui una multa a un amic seu ..... 3

Que un/a funcionari/ària faci servir un bé públic (automòbil, telèfon...) per a una finalitat privada .... 4

Que un/a funcionari/ària accepti diners per tal d'agilitzar un tràmit ..... 5

Que un/a polític/a doni el seu suport a un projecte per beneficiar a un grup econòmic ..... 6

Que una persona que treballa al sistema sanitari públic ajudi a un familiar a saltar la llista d'espera. 7

Que un alt càrrec accepti una caixa de vi d'una empresa ..... 8

NS ..... 98

NC ..... 99

**4. En general, creu que els/les catalans/es som molt, bastant, poc o gens honestos/es?**

Molt honestos ..... 1

Bastant honestos ..... 2

Poc honestos ..... 3

Gens honestos ..... 4

NS ..... 8

NC ..... 9

**5. Vostè considera que els/les catalans/es en general compleixen les lleis:**

Molt ..... 1

Bastant ..... 2

Poc ..... 3

Gens ..... 4

NS ..... 8

NC ..... 9

**6. Vostè creu que els/les ciutadans/es haurien de tenir garantit l'accés a tota la informació de la que disposen les institucions públiques?**

Si ,sempre ..... 1

Gairebé sempre ..... 2

Ocasionalment, en temes puntuals ..... 3

Gairebé mai ..... 4

Mai ..... 5

NS ..... 8

NC ..... 9

**7. Em podria dir si a vostè la política li interessa molt, bastant, poc o gens?**

1. Molt

2. Bastant

3. Poc

4. Gens

98. No ho sap

99. No contesta



**8. Es considera vostè molt, bastant, poc o gens informat/ada del que passa en política?**

- 1. Molt
- 2. Bastant
- 3. Poc
- 4. Gens
  
- 98. No ho sap
- 99. No contesta

**9. Creu que la informació que ofereixen els mitjans de comunicació sobre els casos de corrupció és objectiva?**

- Molt objectiva ..... 1
- Bastant objectiva ..... 2
- Poc objectiva ..... 3
- Gens objectiva ..... 4
- NS..... 98
- NC..... 99

**10. Per vostè, la corrupció a Catalunya és un problema molt, bastant, poc o gens greu?**

- Molt greu ..... 1
- Bastant greu ..... 2
- Poc greu ..... 3
- Gens greu ..... 4
- NS..... 8
- NC..... 9

**11. Expressi, si us plau, el seu grau d'acord amb les següents afirmacions:**

- Els polítics fan el que toca per lluitar contra la corrupció* ..... 1
- Hi ha uns vincles massa estrets entre negocis i política* ..... 2
- Els nomenaments a l'administració pública estan basats en el mèrit i la capacitat* ..... 3
- Manca transparència en les decisions públiques* ..... 4
  
- Molt ..... 1
- Bastant..... 2
- Poc..... 3
- Gens ..... 4
- NS..... 8
- NC..... 9

**12. Considera vostè que aquestes conductes es podrien considerar com a corruptes?**

- a) Que una persona aprofiti el seu càrrec per a beneficiar-se
- b) que un/a ex alt càrrec utilitzi els seus contactes per influir en decisions públiques
- c) que un/a polític/a voti un projecte per afavorir l'empresa del/la seu/va fill/a
- d) que un/a empresari/ària pagui per obtenir un contracte públic

- e) que una empresa realitzi trobades extraoficials per frenar una llei
- f) que un/a metge/essa de la sanitat pública faci un viatge pagat per un laboratori farmacèutic.
- g) que un/a funcionari/ària realitzi activitats electorals durant el seu temps de treball (com, per exemple: redactar el programa electoral)
- h) que un càrrec públic accepti regularment regals d'una empresa proveïdora.
- i) que un/a directiu/iva d'una empresa privada accepti regals d'una empresa proveïdora.
- j) que una empresa faci donacions a un partit després d'haver obtingut un contracte públic

- Si.....1
- No .....2
- NS.....8
- NC..... 9

**13. En els següents serveis públics vostè considera que la corrupció esta molt, bastant, poc o gens estesa?**

- a) Sanitat
- b) Cossos policials
- c) Obres públiques
- d) Urbanisme
- e) Habitatge DE protecció oficial
- f) Educació (guarderies, escoles, instituts, educació no universitària)
- g) Serveis socials
- h) Cultura
- i) Justícia

**14. I en les següents activitats públiques?**

- a) Subvencions a entitats
- b) Contractes públics
- c) Ajuts a empreses
- d) Accés a la funció pública
- e) Concessió de llicències i autoritzacions
- f) Fons de la EU

**15. I en les següents institucions?**

- a) Administració de la Generalitat
- b) Ajuntaments de Catalunya
- c) Sindicats
- d) Mitjans de comunicació
- e) Fundacions i associacions
- f) Universitats
- g) Partits polítics
- h) Parlament de Catalunya
- i) Clubs esportius
- j) Entitats financeres (si es demana explicació: bancs i caixes)

- Molt .....1
- Bastant .....2
- Poc..... 3
- Gens..... 4

NS.....98  
 NC.....99

**16. Vostè creu que a Catalunya els partits polítics es financen il·legalment:**

Mai .....1  
 Quasi mai .....2  
 Quasi sempre .. .....4  
 Sempre .....5  
 NS.....8  
 NC.....9

**17. Creu que els grups econòmics influeixen indegudament en les decisions públiques?**

Molt .....1  
 Bastant .....2  
 Poc.....3  
 Gens.. .....4  
 NS.....98  
 NC.....99

**18. En unes eleccions, com reaccionaria davant casos de corrupció:**

Votaria qualsevol partit o candidat amb independència dels casos de corrupció en que hagi estat involucrat.....1  
 Votaria candidats/es o partits no involucrats en casos de corrupció .....2  
 Votaria en blanc .....3  
 Preferiria no votar .....4  
 NS.....98  
 NC.....99

**19. Dels següents, quin creu que és el motiu principal que porta a la majoria de candidats/es a presentar-se a unes eleccions?**

Rotar categories de resposta.

El poder i la influència que s'obté a través del càrrec .....1  
 La possibilitat de lluitar per els seus ideals i els del partit .....2  
 La possibilitat de defensar els interessos dels ciutadans .....3  
 Enriquir-se personalment .....4  
 Altres (especificar) .....8  
 NS.....98  
 NC.....99

**20. Per cadascuna de les següents frases, em podria dir si vostè està molt, bastant, poc o gens d'acord...?**

- a) "La corrupció és inevitable".
- b) "La societat catalana mai s'ha caracteritzat per la transparència i el joc net".
- c) "Quan hi ha molt a guanyar, tothom té un preu".
- d) "En determinades circumstàncies qualsevol persona pot tenir una conducta corrupta".

Molt .....1  
 Bastant.....2  
 Poc.....3  
 Gens .....4  
 NS.....8  
 NC.....9

**21. Vostè considera que a Catalunya es destinen prous recursos a la lluita contra la corrupció?**

Si.....1  
 No .....2  
 NS.....8  
 NC.....9

**22. En els casos de corrupció entre l'Administració Pública i l'empresa privada, qui creu vostè que és el principal responsable?**

L'empresa.....1  
 L'administració.....2  
 Ambdós per igual.....3  
 NS.....8  
 NC.....9

**23. Alguna vegada ha presenciat en alguna institució pública que algun/a treballador/a es comportés d'una manera que vostè considerava corrupta?**

Si .....1  
 No.....2  
 NS.....8  
 NC.....9

**24. Denunciaria un cas de corrupció en cas que en tingués coneixement?**

Si .....1  
 No.....2  
 Depèn .....3  
 NS.....8  
 NC.....9

25. (No denunciaria) **Perquè no el denunciaria?**  
(Resposta múltiple)

Per por a represàlies .....	1
Per que es massa complicat .....	2
Perquè no serveix per res .....	4
Perquè no tinc proves.....	5
Perquè així funcionen les coses .....	6
Altres (esp).....	7
NS.....	8
NC.....	9

26. (Si Depèn) **Què el faria dubtar?**  
(Resposta oberta)

27. **Actualment vostè considera que a Catalunya hi ha molta, bastant, poca o gens corrupció?**

Molta corrupció .....	1
Bastant corrupció.....	2
Poca corrupció.....	3
Gens corrupció .....	4
NS.....	8
NC.....	9

28. **Vostè considera que en els últims anys la corrupció ha augmentat, s'ha mantingut o ha disminuït a Catalunya?**

Ha augmentat .....	1
S'ha mantingut.....	2
Ha disminuït.....	3
NS.....	8
NC.....	9

29. **Vostè considera que en els propers anys la corrupció a Catalunya augmentarà, seguirà igual o disminuirà?**

Augmentarà .....	1
Es mantindrà.....	2
Disminuirà.....	3
NS.....	8
NC.....	9

30. **Creu que a Catalunya hi ha més o menys corrupció que a la resta d' Espanya?**

Més .....	1
Igual .....	2
Menys .....	3
NS.....	8
NC.....	9

31.

32. **Creu que a Catalunya hi ha més o menys corrupció que a la resta d'Europa?**

Més .....	1
Igual.....	2
Menys .....	3
NS.....	8
NC.....	9

33. **Creu que, en general, a Catalunya el personal de l'administració és honest?**

Molt.....	1
Bastant .....	2
Poc.....	3
Gens.....	4
NS.....	8
NC.....	9

34. **I els càrrecs polítics?**

Molt .....	1
Bastant .....	2
Poc.....	3
Gens.....	4
NS.....	8
NC.....	9

35. **Quina hauria de ser la reacció d'institucions i partits quan hi hagi indicis de corrupció que afectin un dels seus càrrecs públics?**

Mantenir-lo en les seves funcions mentre no sigui condemnat.....	1
Apartar-lo de les seves funcions fins que el cas es resolgui. ....	2
Deixar que l'interessat decideixi.....	3
Altres (esp).....	4
NS.....	8
NC.....	9

36. **A Catalunya creu que les administracions públiques tracten de forma privilegiada les persones i entitats afins al govern?**

Sempre.....	1
Quasi sempre .....	2
Quasi mai.....	3
Mai.....	4
NS.....	8
NC.....	9

**37. Ha sentit vostè parlar de l'Oficina Antifrau de Catalunya?**

Si .....	1
No.....	2
NS.....	8
NC.....	9

**38. Considera positiva l'existència d'aquest organisme independent dedicat a la prevenció i investigació de la corrupció?**

Molt .....	1
Bastant.....	2
Poc.....	3
Gens .....	4
NS.....	8
NC.....	9

**Dades socioeconòmiques**

**39. Quina és la seva situació laboral actual?**

Treballa .....	1
Jubilat/ada o pensionista que ha treballat abans ..	2
Jubilat/ada o pensionista que no ha treballat abans .....	3
Aturat/ada que ha treballat abans .....	4
Aturat/ada que no ha treballat abans .....	5
Estudiant .....	6
Treball domèstic no remunerat .....	7
Està de baixa (maternitat, accident laboral, malaltia).....	8
Altres:especificar .....	9
NS.....	98
NS.....	99

**40. Vostè és/era?**

Assalariat/ada fix/a .....	1
Assalariat/ada eventual o interí/ina .....	2
Empresari/ària o professional amb assalariats/ades .....	3
Ajuda familiar.....	4
Membre de cooperativa.....	5
Altres situacions .....	6
NS.....	99
NC.....	99

**41. On treballa o treballava?**

Administració pública .....	1
Empresa pública .....	2
Empresa privada .....	3
Organització sense afany de lucre .....	4
Servei domèstic.....	5
Altres situacions .....	6
NS .....	8
NC .....	9

**42. En quin sector treballa/ava?**

Comerç.....	1
Serveis .....	2
Construcció .....	3
Hosteleria/Restauració.....	4
Indústria.....	5
NS .....	8
NC .....	9

**43. Em podria dir on va néixer?**

1. Catalunya
2. Altres comunitats autònomes
3. Unió Europea (especificar país)
4. Resta del món (especificar país)
98. No ho sap
99. No contesta

**44. Quin és el nivell màxim de formació que ha assolit?**

Sense estudis.....	1
Estudis primaris no acabats.....	2
ESO, EGB, FP-1, Batxiller elemental.....	3
Batxillerat, BUP, FP-2, COU, Mòdul Professional 2 i 3, Batxiller superior (l'antic).....	4
Universitari grau mig.....	5
Universitari grau superior.....	6
No ho sap.....	98
No contesta.....	99

**45. Aproximadament, quins són els ingressos familiars que entren cada mes a casa seva?**

Fins a 1.000€.....	1
Entre 1.001€ i 2.000€.....	2
Entre 2.001€ i 3.000€.....	3
Entre 3.001€ i 4.000€.....	4
Entre 4.001€ i 5.000€.....	5
Més de 5.000€.....	6
No ho sap.....	98
No contesta.....	99



---

Document elaborat per l'Oficina Antifrau de Catalunya, sobre la base d'un estudi elaborat per la Sra. Silvina Vázquez Martínez, analista del Centre d'Estudis d'Opinió.

Text revisat el juny de 2011.



Ribes 3, 08013 Barcelona  
T 935 545 555 | F 935 545 564  
www.antifrau.cat

---

### EinesIntegriCat

Les publicacions de la sèrie EinesIntegriCat volen facilitar orientacions i eines pràctiques per comprendre millor el fenomen de la corrupció i per endegar polítiques d'integritat i estratègies de prevenció respecte els riscos més comuns i més pròxims.

1. Identificar i gestionar els riscos de corrupció. Orientacions per a directius públics
2. Què és la corrupció? Una aproximació al fenomen i als seus efectes
3. La corrupció a Catalunya: percepcions i actituds ciutadanes 2010. Principals resultats
4. Normes contra la corrupció. Una aproximació al marc normatiu en matèria d'integritat i corrupció a les administracions públiques (en preparació)
5. Glossari de termes relacionats amb la integritat i la corrupció (en preparació)

---

### EstudisIntegriCat

Les publicacions de la sèrie EstudisIntegriCat presenten recerques i estudis sobre temes relacionats amb l'enfortiment de la integritat i la lluita contra la corrupció, elaborats per l'Oficina Antifrau o d'altres institucions

1. La corrupció a Catalunya: percepcions i actituds ciutadanes 2010
2. L'accés a la informació pública a Europa

#### L'Oficina Antifrau, una eina al servei dels organismes públics

Des de l'àmbit de prevenció, l'Oficina presta suport als organismes públics en la construcció dels seus sistemes d'integritat, amb actuacions en quatre àmbits:

#### Formació

- Capacitació de càrrecs polítics, directius, comandaments i empleats.
- Cursos a mida per a organismes i unitats.
- Cursos especialitzats per a juristes, personal d'òrgans de control, responsables de contractació, tècnics de recursos humans,...
- Sessions sobre integritat i valors del servei públic per a nous alts càrrecs, directius i empleats.
- Formació de formadors interns.
- Formació virtual/a distància.
- Elaboració de temaris i proves d'oposicions en matèria d'integritat i corrupció.

#### Assessorament tècnic

- En la definició de programes d'integritat.
- En la identificació d'àrees de risc.
- En la revisió de procediments per reduir oportunitats de corrupció.
- En l'elaboració de codis de conducta.
- En el disseny d'instruments de transparència i rendició de comptes.
- En la creació d'oficines o responsables d'integritat, d'instruments de control intern i de canals interns de denúncia.
- En la realització d'auditories d'integritat.

#### Normativa

- Formula recomanacions en l'elaboració de normes des de la perspectiva d'enfortiment de la integritat i la transparència.

#### Consultes

- Emet respostes no vinculants a consultes d'organismes públics.